

Rapport

Seksuelle overgrep mot barn og vold mot barn

Kartlegging av befolkningens kunnskaper om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn og vold mot barn

Laget for Redd Barna av Ipsos
ved Lene Rathe

Januar 2021

Innhold

Forord.....	2
1. Sammendrag.....	3
2. Bakgrunn, metodisk fremgangsmåte og leserveiledning	6
2.1 Bakgrunn og metode.....	6
2.2 Leserveiledning	6
3. Kartlegging av kunnskap om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn fra 2015	6
FUNN OG ANALYSER DEL 1: SEKSUELLE OVERGREP MOT BARN	7
4. Kunnskaper om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn.....	7
4.1 Vurdering av om ulike handlinger overfor barn er overgrep eller ikke overgrep	7
4.2 Kunnskap om karakteristika ved overgriper.....	10
4.3 Kunnskap om hvor overgrepet skjer	14
4.4 Kunnskap om karakteristika ved den utsatte	15
4.5 Holdninger til seksuelle overgrep mot barn	18
4.6 Handling om man får vite at et barn har blitt utsatt for seksuelle overgrep.....	20
4.7 Personlig kjennskap til noen som er utsatt for seksuelle overgrep som barn.....	22
4.8 Å snakke om temaet «seksuelle overgrep» med egne barn	23
FUNN OG ANALYSER DEL 2: VOLD MOT BARN	28
5. Kunnskaper om og holdninger til vold mot barn	28
5.1 Kunnskap om forekomst av fysisk vold mot barn.....	28
5.2 Holdninger til vold mot barn.....	30
5.3 Handling om man får vite at et barn har blitt utsatt for vold.....	32
5.4 Å snakke om temaet «vold mot barn» med egne barn	33
Litteraturliste.....	37
Vedlegg 1. Beskrivelse av utvalget (uvektet)	38
Vedlegg 2. Spørreskjema	40
Vedlegg 3. Hovedfunn og figurer fra kartleggingen fra 2015	50
Vedlegg 4. Feilmarginer	53

Forord

På oppdrag fra Redd Barna har Ipsos gjennomført en undersøkelse for å kartlegge befolkningens kunnskaper og holdninger til seksuelle overgrep mot barn og vold mot barn.

Rapporten er skrevet av Lene Rathe og Daniel Hernes har utarbeidet grafikk. Kontaktperson hos Redd Barna har vært Silje Vold.

Vi takker Redd Barna for et interessant og viktig oppdrag, god dialog og verdifulle innspill underveis i prosjektet. Vi takker også alle respondentene som har besvart undersøkelsen.

Oslo, januar 2021

Ipsos

1. Sammendrag

Ipsos har på oppdrag fra Redd Barna gjennomført en kartlegging av befolkningens kunnskaper om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn og vold mot barn. Undersøkelsen er utført elektronisk i et representativt utvalg av den norske befolkningen over 18 år via Ipsos' Norgespånel. Det er samlet inn totalt 1000 intervju.

I rapporten presenteres funn fra kartleggingen. Der det er mulig, sammenholdes og vurderes befolkningens kunnskaper med innsikt fra forskningen.

Redd Barna skal bruke resultatene i sitt forebyggende arbeid mot seksuelle overgrep mot barn og vold mot barn.

Del 1: Følgende tema er kartlagt om seksuelle overgrep mot barn:

1. vurdering av om ulike handlinger overfor barn er overgrep eller ikke overgrep
2. kunnskap om karakteristika ved overgreper, hvor overgrepet skjer og den utsatte
3. holdninger til seksuelle overgrep mot barn
4. handling om man får vite at et barn har blitt utsatt for seksuelle overgrep
5. personlig kjennskap til noen som er utsatt for seksuelle overgrep som barn
6. å snakke om temaet «seksuelle overgrep» med egne barn

96 % mener det er overgrep å beføle en 4-åring og en like stor andel mener det er overgrep å beføle en 10-åring. Vi har kartlagt om ulike konkrete handlinger eller situasjoner overfor barn oppfattes som overgrep eller ikke. Generelt opplever befolkningen hyppigere at handlingene er overgrep når barnets alder er lav. Det er relativt gjennomgående større andeler i gruppen over 60 år som mener at handlingene er overgrep sammenlignet med gjennomsnittet.

Det er mest utbredt å tro at andre voksne i familien utover mor eller far, inkludert stemor eller stefar (73 %) oftest har utført seksuelle overgrep mot barn eller ungdom i Norge. Over 9 av 10 tror det er vanlig at overgreper er mann, og 1 av 3 tror det er vanlig av overgreper er under seksuell lavalder. Virkelighetsoppfatningen til befolkningen stemmer godt overens med forskningen knyttet til overgrepers kjønn. Forskningen viser imidlertid at det i all hovedsak er en voksen utenfor familien som barnet kjente eller en voksen barnet ikke kjente som har foregrepet seg på barnet eller ungdommen. Slektinger oppgis av færre. På dette punktet stemmer altså virkelighetsoppfatningen til befolkningen ikke helt med den virkeligheten vi kjenner fra forskningen på området. Vi legger til at sammenligningen av resultater fra forskningen og befolkningsundersøkelsen ved hvilken person som har begått overgrepet er usikker. Forskningen skiller tydelig mellom seksuelle overgrep fra voksne og seksuelle krenkelser og overgrep fra jevnaldrende, mens dette gjøres mindre detaljert gjennom befolkningsundersøkelsen.

64 % tror seksuelle overgrep mot barn eller ungdom oftest skjer hjemme. Det er også utbredt å tro at seksuelle overgrep mot barn eller ungdom oftest skjer på privat fest (47 %), digitalt/på internett (42 %) og ved overnatting med idrettslag eller lignende (39 %). Færre tror overgrepene oftest skjer på offentlig sted (for eksempel park, gata og lignende) (5 %) eller i speidern, kor eller korps (4 %).

5 av 10 tror det er like utbredt at seksuelle overgrep skjer mot gutter som mot jenter. 4 av 10 tror at det er mest utbredt at seksuelle overgrep skjer mot jenter, mens 5 % tror det er mest utbredt at det skjer mot gutter. Videre er befolkningen delt i synet på når de tror barn som har blitt utsatt for seksuelt overgrep ble utsatt første gang: 46 % oppfatter at barn som har blitt utsatt for seksuelt overgrep ble utsatt for dette første gang da de var under 10 år. 21 % tror de var mellom 10 og 12 år og 14 % tror de var mellom 13 og 16 år. Forskningen viser at nesten dobbelt så mange jenter som gutter har vært utsatt for seksuelle overgrep begått av voksne, og at jenter i betydelig større grad har opplevd seksuelle krenkelser og overgrep fra jevnaldrende sammenlignet med guttene. Den gjennomsnittlige

alderen for første gang ungdommene hadde opplevd seksuelle overgrep fra en voksen var 11 år og gjennomsnittsalderen for første erfaring med seksuelle krenkelser eller overgrep fra *jevngamle* var 13 år. Alt i alt vurderer vi at virkelighetsoppfatningen til befolkningen tilsier noe manglende kunnskap om hvilken alder utsatte barn første gang blir utsatt for seksuelt overgrep. Det er til en viss grad kjent at flere jenter enn gutter blir utsatt for slike overgrep. Sammenligningen av resultater fra forskningen og befolkningsundersøkelsen er usikker siden forskningen isolerer innsikt om seksuelle overgrep fra voksne og seksuelle krenkelser og overgrep fra jevnaldrende, mens det i befolkningsundersøkelsen ikke er presisert om overgrepene er fra voksne eller jevnaldrende.

9 av 10 er enig i utsagnene «Å oppleve seksuelle overgrep kan føre til alvorlige fysiske og psykiske skader.», «Barn bør lære om hva et seksuelt overgrep er i skolen.» og «Seksuelle overgrep mot barn skjer mye oftere enn man får vite om.». Resultatene indikerer at befolkningen anerkjenner at overgrep kan gi alvorlige skadevirkninger og at det er nødvendig med informasjon om seksuelle overgrep fra man er små. Videre viser resultatene at en informasjonskampanje som vektlegger åpenhet rundt seksuelle overgrep mot barn trolig vil ha god forankring i befolkningen.

Dersom de har mistanke om seksuelle overgrep mot barn, mener 59 % av befolkningen at de vet hva de skal gjøre. Totalt er det 23 % som føler at de ikke har tilstrekkelig kunnskap om hva de skal gjøre dersom de har mistanke om seksuelle overgrep mot barn.

Kontakte/anmelde til politiet og kontakte barnevernet kommer øverst på listen når vi spør åpent hva folk ville gjøre dersom de fikk vite at et barn var blitt utsatt for seksuelle overgrep.

4 av 10 kjenner personlig én eller flere som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn. Dette gjelder oftere blant kvinner (46 %) enn menn (38 %).

En majoritet blant de med hjemmeboende barn (56 %) er enig i utsagnet «Jeg har snakket med egne barn om temaet seksuelle overgrep.», og 67 % er uenig i utsagnet «Jeg opplever ikke at det er nødvendig å snakke med egne barn om seksuelle overgrep.» Det viser at denne tematikken oppleves som nødvendig og viktig blant foreldre med hjemmeboende barn. Dette gir Redd Barna et godt utgangspunkt for å dele informasjon og øke kunnskapen om seksuelle overgrep mot barn.

1 av 4 i befolkningen opplever at «Barn i Norge vet hva et seksuelt overgrep er.». 9 av 10 i befolkningen er enig i utsagnet «Barn bør lære om hva et seksuelt overgrep er i skolen.» og 56 % er enig i utsagnet «Barn bør lære om hva et seksuelt overgrep er i barnehagen.» Det er delte meninger i gruppen med hjemmeboende barn om man har inntrykk av at egne barn har lært om seksuelle overgrep på skolen/i barnehagen: 28 % er enig i at de har inntrykk av at egne barn har lært om seksuelle overgrep på skolen/i barnehagen, mens 39 % er uenig. På åpent spørsmål om hva som hjelper/ville hjulpet gruppen med hjemmeboende barn med å ta opp temaet seksuelle overgrep med egne barn, trekker flere frem samarbeid med skole/barnehage og at temaet tas opp i skolen/barnehagen først. I sum viser resultatene at det er et behov for økt informasjon om temaet seksuelle overgrep særlig i skolen, men også i barnehagen.

Kvinner bruker hyppigere ytterpunktene i svarskalaen sammenlignet med menn, dvs. at de oftere er «helt enig» eller «helt uenig» i påstander om seksuelle overgrep mot barn. Kvinner og gruppen som personlig kjenner noen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn svarer sjeldnere enn gjennomsnittet at de ikke vet på åpne spørsmål, eksempelvis hva man ville gjøre dersom man får vite at et barn har blitt utsatt for seksuelle overgrep. Større andeler i gruppen over 60 år vurderer ulike, konkrete handlinger som overgrep sammenlignet med gjennomsnittet. Vi finner ikke systematiske forskjeller i svar på tvers av landsdeler, utdanningsnivå eller om man har hjemmeboende barn.

Alt i alt peker utviklingen fra 2015 til 2021 i retning av et økt kunnskaps- og informasjonsbehov i befolkningen om seksuelle overgrep mot barn. På oppdrag fra Redd Barna gjennomførte Ipsos en kartlegging av befolkningens kunnskaper om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn i 2015. Årets spørreskjema er i stor grad endret siden sist gjennomføring. Det betyr at resultatene ikke kan sammenlignes med 2015-resultatene, med unntak av noen få spørsmål som er uendret. Samtidig er datainnsamlingsmetoden forandret fra telefonintervju (2015) til webundersøkelse (2021). Det betyr at resultater på like spørsmål ikke kan sammenlignes direkte fra 2015 til 2021. Vi viser derfor betydelig grad av varsomhet ved sammenligning av resultater over tid. Under disse forutsetningene vurderer vi at utviklingen fra 2015 til 2021 vitner om et økt kunnskaps- og informasjonsbehov i befolkningen.

Del 2: Følgende tema er kartlagt om vold mot barn:

1. kunnskap om forekomst av fysisk vold mot barn
2. holdninger til vold mot barn
3. handling om man får vite at et barn har blitt utsatt for vold
4. å snakke om temaet «vold mot barn» med egne barn

Befolkningen tror i gjennomsnitt at 16 % av barn i Norge opplever fysisk vold fra voksne omsorgspersoner. Forskingen viser at omkring 20 % i alderen 12 til 16 år hadde opplevd fysisk vold fra foreldre minst én gang og omkring 10 % i samme alder hadde opplevd gjentatt fysisk vold i løpet av oppveksten. Det tilsier at virkelighetsoppfatningen til befolkningen er relativt god når det gjelder forekomsten av fysisk vold mot barn.

9 av 10 er enig i utsagnene «Å oppleve vold som barn kan føre til alvorlige fysiske og psykiske skader.» og «Barn bør lære om vold i skolen.» 64 % er enig i at barn bør lære om vold i barnehagen. Samtidig er det delte meninger i gruppen med hjemmeboende barn om man har inntrykk av at egne barn har lært om vold mot barn på skolen/i barnehagen: 38 % er enig i utsagnet «Jeg har inntrykk av at egne barn har lært om vold mot barn på skolen/i barnehagen», mens 24 % er uenig. Resultatene indikerer at befolkningen anerkjenner at vold mot barn kan gi alvorlige skadevirkninger og at det er nødvendig med informasjon om vold mot barn fra man er små. Vi ser et behov for økt informasjon særlig i skolen, men også i barnehagen.

44 % ville kontaktet barnevernet og 38 % ville kontaktet/anmeldt til politiet dersom de fikk vite at et barn hadde blitt utsatt for vold i hjemmet. Helsepersonell (lege/helsesøster/kommuneoverlege ol.) og skole/barnehage oppfattes som aktuelle for færre.

Blant personer med hjemmeboende barn er en majoritet (65 %) enig i utsagnet «Jeg har snakket med egne barn om temaet vold mot barn.» 16 % er enig og 66 % er uenig i utsagnet «Jeg opplever ikke at det er nødvendig å snakke med egne barn om vold mot barn». Det viser at tematikken oppleves som nødvendig og viktig blant foreldre med hjemmeboende barn.

Mange foreldre (31 %) har tatt opp/vil ta opp temaet vold mot barn med egne barn. Andre hindres i at barna er for små eller at det er et følsomt tema. For enkelte ville informasjon/veiledning/kunnskap eller samarbeid med skole/barnehage kunnet hjulpet dem med å ta opp temaet vold mot barn med egne barn.

Kvinner bruker noe oftere ytterpunktene i svarskalaen sammenlignet med menn, dvs. at de oftere er «helt enig» eller «helt uenig» i påstander om vold mot barn. Kvinner har med andre ord sterkere meninger om flere av påstandene om vold mot barn sammenlignet med menn. Vi finner ikke systematiske forskjeller i svar på tvers av landsdeler, utdanningsnivå, alder eller om man har hjemmeboende barn.

2. Bakgrunn, metodisk fremgangsmåte og leserveiledning

2.1 Bakgrunn og metode

Ipsos har på oppdrag fra Redd Barna utført en kartlegging av befolkningens kunnskaper om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn og vold mot barn. Redd Barna skal bruke resultatene i sitt forebyggende arbeid mot seksuelle overgrep mot barn og vold mot barn.

Vi har gjennomført 1000 intervju i et representativt utvalg av den norske befolkningen over 18 år via en webundersøkelse i Ipsos' Norgespanel (befolkningspanel). Dataene er samlet inn i perioden fra 19. til 26. november 2020. Se vedlegg 1 for beskrivelse av utvalget og vedlegg 2 for spørreskjema.

Ved resultatberegning er det foretatt vektning av data. Det vil si at hvert intervju har fått den vekten i totalen det representerer i befolkningen. Dataene er vektet mot kjønn, alder og region i henhold til SSBs offisielle befolkningsstatistikk.

Ved alle utvalgsundersøkelser er det knyttet en viss usikkerhet (statistiske feilmarginer) til resultatene, se vedlegg 4 for feilmarginstabell. Feilmarginen varierer med antall intervjuer og svarfordelingen på det enkelte spørsmål. Jo flere intervjuer man har, jo mindre blir feilmarginen. Det er også slik at jo nærmere svarfordelingen er 50/50 – altså at det aktuelle svaret har 50 % – jo større er feilmarginen.

2.2 Leserveiledning

Undersøkelsen har todelt tematikk, og resultatene presenteres i rapportens to analysedeler om henholdsvis seksuelle overgrep mot barn og vold mot barn. Vi kommenterer på hovedfunn og funn for undergrupper ved betydelige forskjeller i svar.

Der hvor befolkningens kunnskaper sammenholdes med innsikt fra forskningen, gjør vi vurderinger av befolkningens virkelighetsoppfatning. Vi vurderer og kommenterer også på ev. kunnskaps- og informasjonsbehov fra befolkningen der resultatene skulle tilsi dette.

3. Kartlegging av kunnskap om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn fra 2015

På oppdrag fra Redd Barna gjennomførte Ipsos en kartlegging av befolkningens kunnskaper om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn i 2015.¹ På grunn av ny forskning og innsikt har det vært behov for å endre spørreskjemaet fra sist. Det betyr at årets resultater ikke kan sammenlignes med 2015-resultatene, med unntak av noen få spørsmål som er uendret. I disse tilfellene kommenteres det tekstlig på utviklingen fra 2015 til 2021 (kapittel 4, figur 4.8 til 4.10).

Selv om enkelte spørsmål er uendret, er datainnsamlingsmetoden forandret fra telefonintervju (2015) til webundersøkelse (2021).² Det betyr at resultater på like spørsmål ikke kan sammenlignes direkte fra 2015 til 2021. Vi viser derfor betydelig grad av varsomhet ved sammenligning av resultater over tid.

I vedlegg 3 følger en oppsummering av hovedfunn fra kartleggingen fra 2015 og spesifikke resultatfordelinger fra 2015 på spørsmål som er beholdt uendret i 2021.

¹ Løvvik, N. (2015), [Seksuelle overgrep. Kartlegging av befolkningens kunnskap om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn](#), Oslo: Ipsos MMI.

² Undersøkelsen er i 2021 gjennomført i Ipsos' Norgespanel, mens den i 2015 ble gjennomført via Ipsos' telefonintervjuavdeling.

FUNN OG ANALYSER DEL 1: SEKSUELLE OVERGREP MOT BARN

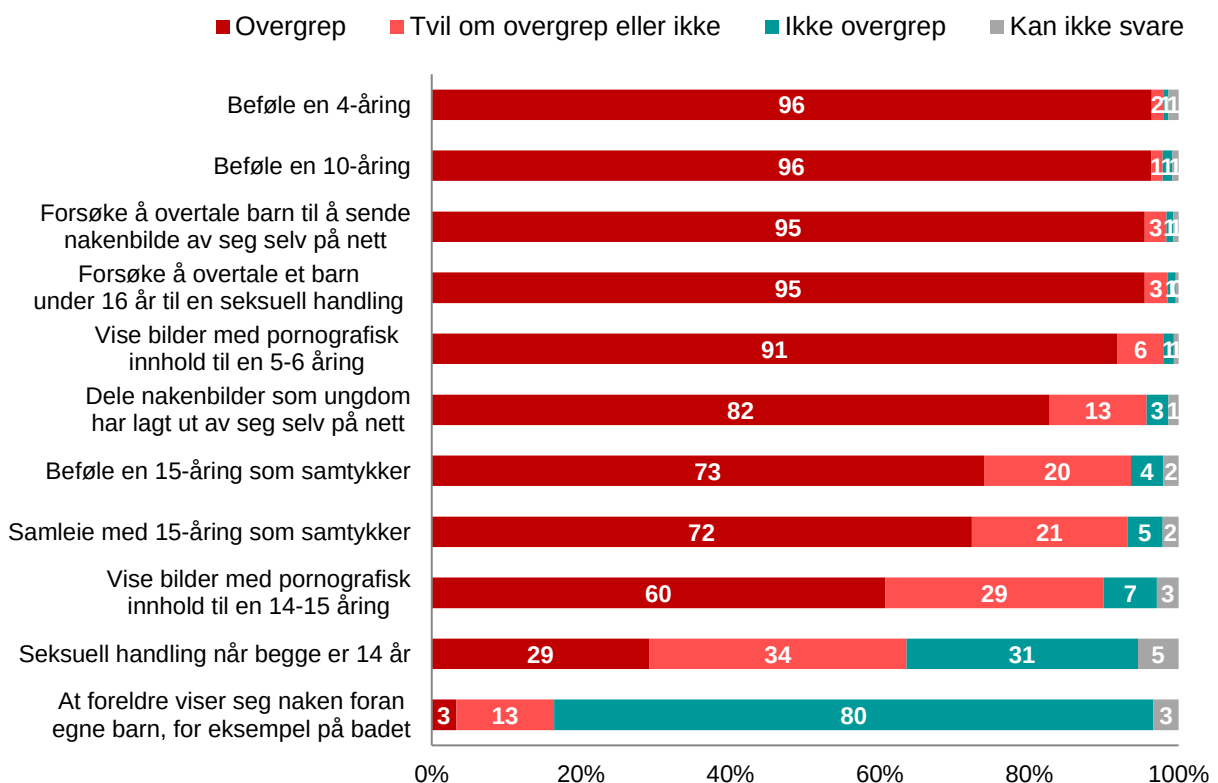
4. Kunnskaper om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn

I denne delen ser vi nærmere på befolkningens vurderinger av om ulike handlinger overfor barn er overgrep eller ikke overgrep. Vi undersøker befolkningens kunnskap om karakteristika ved overgreper, hvor overgrepet skjer og karakteristika ved den utsatte. Videre kartlegger vi hva man vil gjøre hvis man får vite at et barn har blitt utsatt for seksuelle overgrep, hvor stor andel av befolkningen som har personlig kjennskap til noen som er utsatt for seksuelle overgrep som barn og holdninger til å snakke om temaet «seksuelle overgrep» med egne barn.

4.1 Vurdering av om ulike handlinger overfor barn er overgrep eller ikke overgrep

Vi har kartlagt om ulike konkrete handlinger eller situasjoner overfor barn oppfattes som overgrep eller ikke. Generelt opplever befolkningen hyppigere at handlingene er overgrep når barnets alder er lav. Det er relativt gjennomgående større andeler i gruppen over 60 år som mener at handlingene er overgrep sammenlignet med gjennomsnittet.³ I det følgende kommenterer vi utsagnene etter tema.

Figur 4.1 Under følger ulike handlinger overfor barn som du bes ta stilling til. **Mener du det er overgrep, at det er tvil om det er overgrep eller ikke, eller mener du det ikke er overgrep?**¹ (n=1000)

¹ Andelen «Ønsker ikke oppgi»-svar varierer mellom 0 og 1 % og er ikke vist i figuren.

³ Unntaket er påstanden om at foreldre viser seg naken for an egne barn, for eksempel på badet. Andelen som mener denne situasjonen er et overgrep, er mindre blant de eldste.

Seksuelle handlinger

96 % mener det er overgrep å beføle en 4-åring og en like stor andel mener det er overgrep å beføle en 10-åring. 95 % av befolkningen klassifiserer å forsøke å overtale et barn under 16 år til en seksuell handling som overgrep. Denne andelen vokser med økende alder fra 88 % blant 18-30-åringene til 99 % blant gruppen over 60 år.

Nakenbilder på nett

Det kan være flere grunner til at barn og ungdom deler bilder av seg selv på nett. Uavhengig av om det dreier seg om avslørende bilder, er bildedeling regulert av åndsverkloven §104, som i hovedsak sier at «fotografi som avbilder en person, kan ikke gjengis eller vises offentlig uten samtykke av den avbildede...».⁴ Slik bildedeling er også regulert av straffeloven og personopplysningsloven.⁵

I undersøkelsen mener 95 % at forsøk på å overtale et barn til å sende nakenbilde av seg selv på nett er et overgrep. 3 % er i tvil. Når det gjelder hvorvidt deling av nakenbilder ungdom har lagt ut av seg selv på nett er et overgrep, finner vi noe mer differensierte meninger. 82 % mener dette er overgrep, 13 % er i tvil, mens 3 % mener det ikke er overgrep.

Vise bilder med pornografisk innhold

To av utsagnene kartlegger om det å vise bilder med pornografisk innhold til barn/ungdom med ulik alder oppfattes som overgrep eller ikke. Utsagnene illustrerer godt forskjellene med tanke på det utsatte barnets alder. 6 av 10 mener at å vise bilder med pornografisk innhold til en 14-15 åring er et overgrep, mens 91 % mener det er et overgrep hvis bildene blir vist til en 5-6 åring. Kvinner mener hyppigere enn menn at disse utsagnene er overgrep.

Samtykke

Uavhengig av samtykke er seksuelle handlinger med barn og ungdom under 16 år et overgrep, og er straffbart med fengsel.⁶ Straffeloven som regulerer seksuell lavalder sier videre at straff etter denne bestemmelsen kan falle bort dersom de som har hatt den seksuelle omgangen, er omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling.

I befolkningen er det like mange som mener det er et overgrep å beføle en 15-åring som samtykker, som det er å ha samleie med en 15-åring som samtykker. Over 7 av 10 klassifiserer disse handlingene som overgrep. På begge disse spørsmålene er samtidig 2 av 10 i tvil om dette er et overgrep, mens 4-5 % mener det ikke klassifiseres som overgrep. Andelen som mener seksuell handling med 15-åringer som samtykker klassifiseres som overgrep, vokser med respondentenes økende alder. Det er også større andeler menn enn kvinner som mener disse handlingene er overgrep.

Spørsmålet om seksuell handling når begge er 14 år splitter befolkningen i større grad. 29 % mener det er et overgrep, 34 % er i tvil, og 31 % mener det ikke er et overgrep. Det må ellers forutsettes at spørsmålet er forstått som frivillig seksuell handling mellom to 14-åringer. Som vi har sett er ikke lovteksten helt entydig, noe som kan føre til ulike oppfatninger om hvorvidt dette i lovens forstand er et overgrep eller ikke.

⁴ Lov om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven) <<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-15-40>> [Hentedato: 04.12.2020]

⁵ Advokatfirma Jahaj (2018) <<https://www.advokatfirmajahaj.no/samtykke-til-deling-av-bilder/>> og Datatilsynet (2019) <<https://www.datatilsynet.no/personvern-pa-ulike-omrader/internett-og-apper/bilder-pa-nett/>> [Hentedato: 04.12.2020]

⁶ Lov om straff (straffeloven) <<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28>> [Hentedato: 04.12.2020]

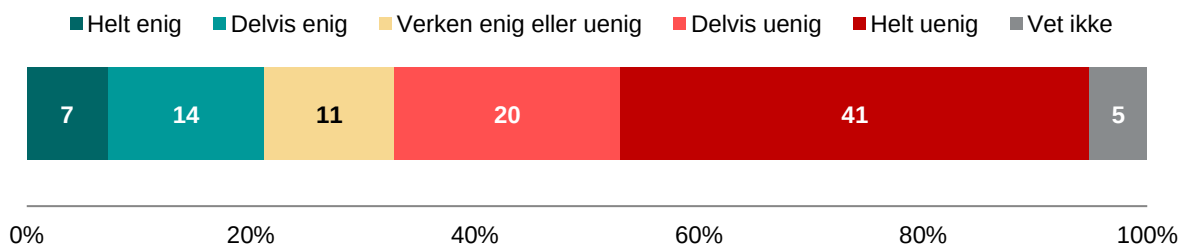
Grenser for intimitet

I bekjempelsen og bevisstgjøringen av seksuelle overgrep mot barn, er det viktig å være bevisst på begge sidene av grensen mellom det som kan defineres som naturlige handlinger og overgrep. Det er for eksempel ikke ønskelig med noen skremselspropaganda som sier at all nakenhet bør unngås, i denne sammenheng i nære familierelasjoner.

At foreldre og barn er nakne i samme rom, for eksempel på badet, er pr. definisjon ikke et overgrep. 80 % av den norske befolkningen mener det ikke er et overgrep hvis foreldre viser seg naken foran egne barn, 3 % mener det er et overgrep og 13 % er i tvil.⁷

Samtidig vil oppmerksomhet rundt tillitsbrudd vil være minst like viktig for å forstå hvilke grenser som gjelder. Grenser for intimitet er også kartlagt gjennom spørsmålet illustrert i figur 4.2, hvor vi benytter en annen svarskala enn ved utsagnene i figur 4.1.

Figur 4.2 Det er samling på treningsleir, korpstur, skoletur eller lignende der barna og de voksne kjenner hverandre fra før. **Hvor enig er du at det er greit at barn sover alene på rom med voksen instruktør/trener/lærer i en slik sammenheng?**¹ (n=1000)

¹ Andelen «Ønsker ikke oppgi»-svar utgjør 1 % og er ikke vist i figuren.

61 % er uenig i at det er greit at barn sover alene på rom med voksen instruktør/trener/lærer på samling på treningsleir, korpstur, skoletur eller lignende der barna og de voksne kjenner hverandre fra før (figur 4.2). Selve hendelsen er i seg selv ikke definert som et overgrep.

⁷ Formuleringen av utsagnet, «å vise seg naken foran egne barn» kan oppfattes som mer negativt ladet enn om de for eksempel skulle vært nakne i samme rom. Dette fordi «å vise» av enkelte kan tolkes som en aktiv handling.

4.2 Kunnskap om karakteristika ved overgriper

En viktig del av arbeidet for å bekjempe seksuelle overgrep mot barn er å finne ut om folks oppfatning av hvem som er en typisk overgriper samsvarer med virkeligheten. Kunnskap om dette er viktig for å kunne bekrefte eller avkrefte myter.

Hva forteller forskningen om karakteristika ved overgriper?

NKVTS-rapporten om ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten er en nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år (UEVO-undersøkelsen).⁸ Der beskrives karakteristika ved voksne som har begått seksuelle overgrep mot ungdom i alderen 12 til 16 år slik: «Det er i all hovedsak en voksen utenfor familien som barnet kjente (n=173, 32 %) eller en voksen barnet ikke kjente (n=173, 32 %) som har forgrepet seg på ungdommen eller barnet. Færre oppgir foreldre som utøvere: til sammen 130 (24 %) av de utsatte ungdommene oppgir far (n=77, 14 %) eller mor (n=53, 10 %). Far rapporteres med andre ord oftere som utøver enn mor. Slektninger, inkludert voksne søsken, blir oppgitt som utøver av 88 personer. Dette utgjør 17 prosent av dem som rapporterer minst ett seksuelt overgrep. I 8 % av tilfellene var det en voksen tillitsperson som lærer (5 %) eller trener (3 %).»⁹

Karakteristika ved overgriper ved seksuelle krenkelser og overgrep fra jevnaldrende beskrives slik i samme rapport: «En jevnaldrende bekjent rapporteres oftest som utøver (av 11 % av utsatte gutter og 18 % av utsatte jenter), men også en jevnaldrende ukjent oppgis som utøver (av 2 % av utsatte gutter og 6 % av utsatte jenter). Ungdommens kjæreste oppgis også i en del av tilfellene som utøver av de seksuelle krenkelsene (av 4 % av utsatte gutter og 5 % av utsatte jenter). Jevnaldrende slektninger, søsken og fritidsledere er svært sjelden oppgitt som utøvere av seksuelle overgrep i dette utvalget.»¹⁰

Merk at overgrep begått på nett eller sosiale medier ikke er inkludert i tallene oppgitt over fra UEVO-undersøkelsen.¹¹

I NKVTS' forekomststudie fra 2014 kommer det videre frem at 95–97 % av seksuelle overgrep mot barn og unge begås av menn.¹²

Hva forteller befolkningsundersøkelsen, og hvordan vurderes virkelighetsoppfatningen?

Vi har bedt befolkningen merke av de tre personene de tror oftest har utført seksuelle overgrep mot barn eller ungdom i Norge (figur 4.3). I denne sammenhengen er seksuelle overgrep presisert som «seksuelt motivert handling eller oppførsel overfor et barn eller ungdom». En hendelse trenger dermed ikke være en fysisk handling for å defineres som seksuelt overgrep.

⁸ Hafstad, G. S. og E.-M. Augusti (red.) (2019), *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år*, NKVTS-rapport nr. 4/2019, Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

⁹ Hafstad, G. S. og E.-M. Augusti (red.) (2019), *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år*, NKVTS-rapport nr. 4/2019, Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, s. 86.

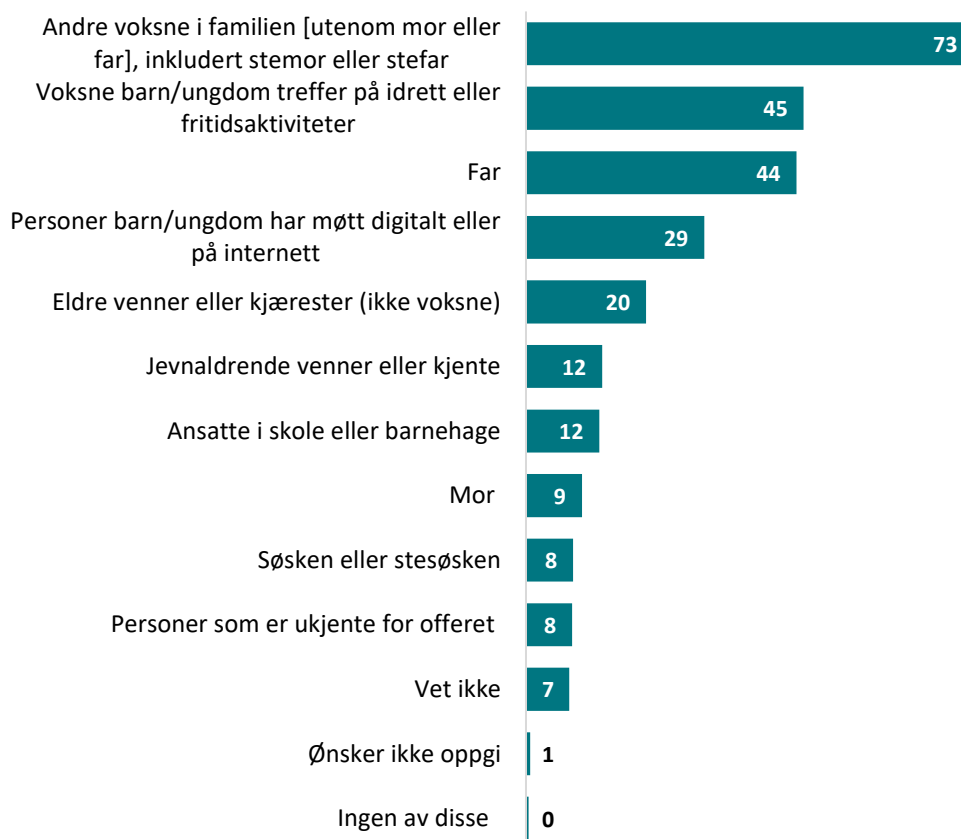
¹⁰ Hafstad, G. S. og E.-M. Augusti (red.) (2019), *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år*, NKVTS-rapport nr. 4/2019, Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, s. 93-94.

¹¹ UEVO-undersøkelsen har behandlet seksuelle erfaringer på nett for seg selv og ikke omtalt disse som overgrep og heller ikke spurt om hvem som initierte eller utførte de seksuelle handlingene på nettet.

¹² Thoresen, S. og O. K. Hjemdal (Red.) (2014), *Vold og voldtekt i Norge. En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv*, NKVTS-rapport nr. 1/2014, Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, s. 111.

Spørsmålet i befolkningsundersøkelsen (figur 4.3) er ikke helt lik informasjonen fra UEVO-undersøkelsen.¹³ I befolkningsundersøkelsen kunne respondentene kun oppgi inntil tre svar på dette spørsmålet, og svaralternativene bestod av voksne overgripere og jevnaldrende overgripere (figur 4.3). I UEVO-undersøkelsen blir seksuelle overgrep fra voksne og seksuelle krenkelser og overgrep fra jevnaldrende behandlet adskilt. Selv om befolkningens oppfatninger ikke kan sammenlignes direkte med innsikt fra forskningsrapporten, gir det en pekepinn på hvor godt disse stemmer overens.

Figur 4.3 Merk av de tre personene du tror oftest har utført seksuelle overgrep mot barn eller ungdom i Norge. Med seksuelle overgrep mener vi seksuelt motivert handling eller oppførsel overfor et barn eller en ungdom.¹ (n=1000)

¹ Svaralternativene i spørreskjemaet er satt opp i fast rekkefølge: (1) Mor, (2) Far, (3) Andre voksne i familien, inkludert stemor eller stefar mv. Det er derfor lagt inn en forklarende klamme for det tredje svaralternativet i figuren, dvs. Andre voksne i familien [utenom mor eller far], inkludert stemor eller stefar.

Det er klart mest utbredt å tro at andre voksne i familien utover mor eller far, inkludert stemor eller stefar (73 %) oftest har utført seksuelle overgrep mot barn eller ungdom i Norge. Deretter følger voksne barn/ungdom treffer på idrett eller fritidsaktiviteter (45 %), far (44 %) og personer barn/ungdom har møtt digitalt eller på internett (29 %). Langt færre (8 %) tror det oftest er personer som er ukjent for offeret som har utført seksuelle overgrep mot barn eller ungdom i Norge.

Ved overgrep fra voksne har vi sett at UEVO-undersøkelsen viser at det i all hovedsak er en voksen utenfor familien som barnet kjente eller en voksen barnet ikke kjente som har forgrepet seg på barnet

¹³ Hafstad, G. S. og E.-M. Augusti (red.) (2019), *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år*, NKVTS-rapport nr. 4/2019, Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

eller ungdommen, og at slektninger oppgis av færre. Virkelighetsoppfatningen til befolkningen stemmer med andre ord ikke helt med den virkeligheten vi kjenner fra forskningen på området.

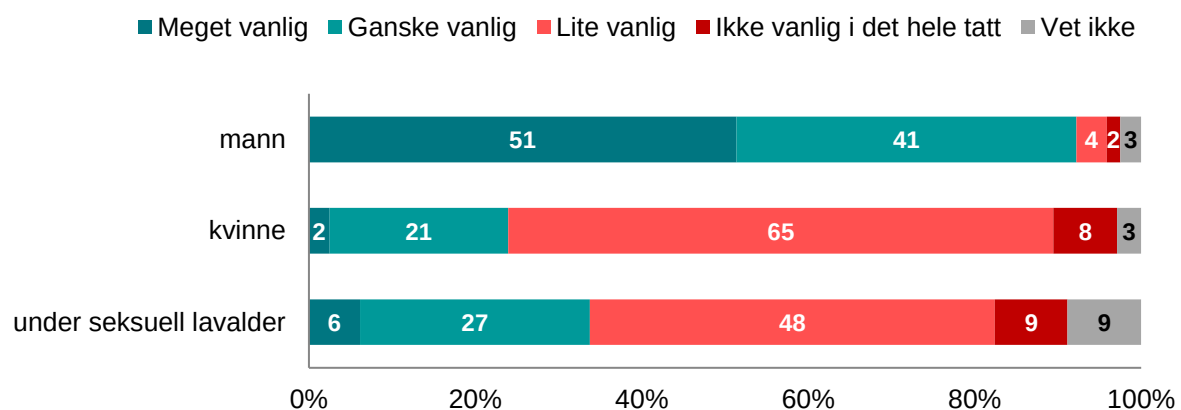
Ved seksuelle krenkelser og overgrep fra *jevnaldrende* viser UEVO-undersøkelsen at det oftest er en jevnaldrende bekjent som er utøver. Videre oppgis en jevnaldrende ukjent og ungdommens kjæreste i en del av tilfellene som utøver av de seksuelle krenkelsene. Dette er svar som også oppgis i befolkningsundersøkelsen, men lite hyppig. Vi vurderer på lik måte som ved overgrep fra voksne at virkelighetsoppfatningen ikke stemmer helt med innsikt fra forskningen.

En større andel kvinner (78 %) enn menn (69 %) tror det er andre voksne i familien utover mor eller far, inkludert stemor eller stefar som oftest har utført seksuelle overgrep mot barn eller ungdom i Norge. En større andel menn (17 %) enn kvinner (8 %) tror det oftest er jevnaldrende venner eller kjente.

Blant de med barn i husstanden (24 %) tror en mindre andel at personer barn/ungdom har møtt digitalt eller på internett oftest har utført seksuelle overgrep mot barn eller ungdom sammenlignet med de uten barn i husstanden (31 %).

Gruppen som personlig kjenner noen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn svarer hyppigere alternativene «mor», «far» og «andre voksne i familien, inkludert stemor eller stefar» sammenlignet med gruppen som ikke kjenner noen som har blitt utsatt for overgrep som barn. De som ikke kjenner noen personlig som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn svarer hyppigere «voksne barn/ungdom treffer på idrett eller fritidsaktiviteter» og «personer som er ukjente for offeret» sammenlignet med de som personlig kjenner noen. Det innebærer at de som *ikke* personlig kjenner noen som er utsatt for seksuelle overgrep som barn har en oppfatning som er mer i tråd med funn fra forskningen på feltet.

Figur 4.4 Ta utgangspunkt i de seksuelle overgrepene som skjer i Norge. **Tror du det er meget vanlig, ganske vanlig, lite vanlig eller ikke vanlig i det hele tatt at en overgriper er ... ?**¹ (n=1000)

¹ Andelen «Ønsker ikke oppgi»-svar utgjør 0 % og er ikke vist i figuren.

Befolkningen tror det er vanligst at seksuelle overgrep begås av menn: Over 9 av 10 tror det er vanlig at overgriper er mann (figur 4.4). Halvparten av befolkningen tror det er «meget vanlig» at overgriper er mann. Det er mer utbredt å tro dette blant kvinner (61 %), blant de som bor i Oslo (59 %) og blant de som personlig kjenner noen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn (59 %) sammenlignet med gjennomsnittet (51 %). Denne oppfatningen samsvarer ganske bra med

virkeligheten slik den er presentert i NKVTS' forekomststudie fra 2014, hvor det kommer frem at 95–97 % av seksuelle overgrep mot barn og unge begås av menn.¹⁴

Langt færre (23 %) tror det er vanlig at overgriper er kvinne (figur 4.4). Større andeler blant de med barn i husstanden (30 %) tror det er vanlig at overgriper er en kvinne sammenlignet med de uten barn i husstanden (22 %).

1 av 3 tror det er vanlig av overgriper er under seksuell lavalder, 9 % usikre og svarer at de ikke vet mens 57 % tror det er lite vanlig eller ikke vanlig i det hele tatt.

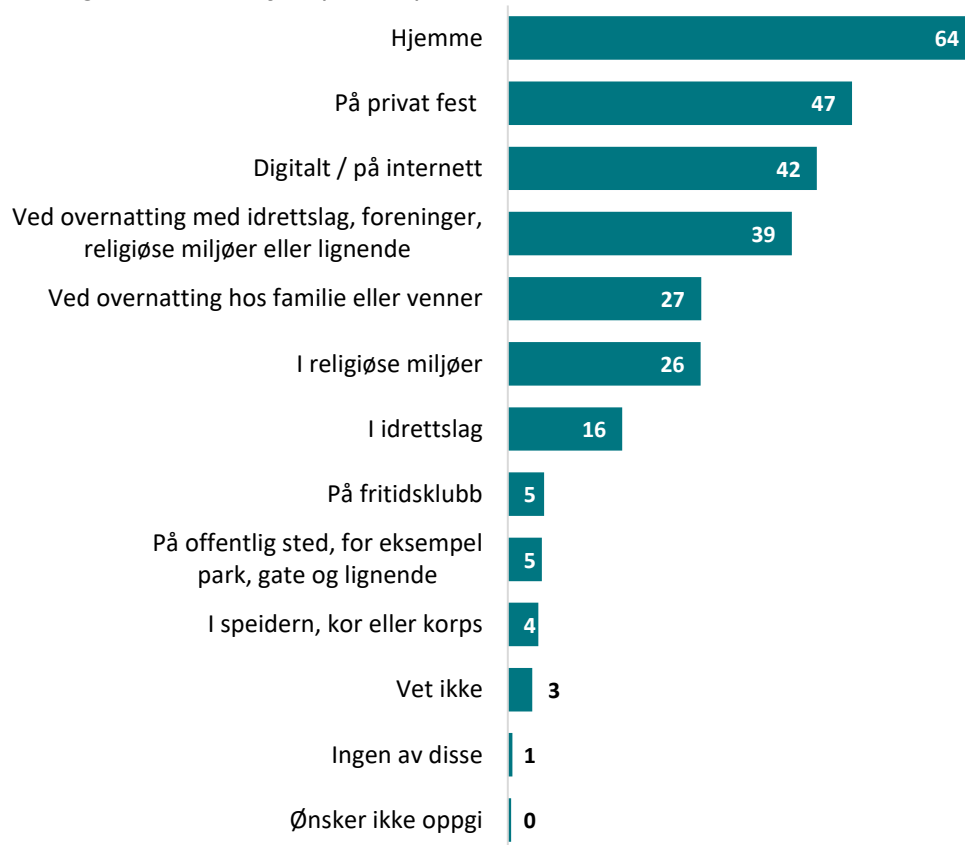
Alt i alt vurderer vi at virkelighetsoppfatningen til befolkningen stemmer godt ved overgripers kjønn (figur 4.4) og mindre godt ved hvilken person som har begått overgrepet (figur 4.3). Det peker i retning av en manglende erkjennelse eller manglende kunnskap i befolkningen om hvem som begår overgrep og hvilken relasjon de har (eller ikke har) til den utsatte. Vi legger til at sammenligningen av resultater fra forskningen og befolkningsundersøkelsen ved hvilken person som har begått overgrepet er usikker. Forskningen skiller tydelig mellom seksuelle overgrep fra voksne og seksuelle krenkelser og overgrep fra jevnaldrende, mens dette gjøres mindre detaljert gjennom befolkningsundersøkelsen.

¹⁴ Thoresen, S. og O. K. Hjemdal (Red.) (2014), [*Vold og voldtekt i Norge. En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv*](#), NKVTS-rapport nr. 1/2014, Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, s. 111.

4.3 Kunnskap om hvor overgrepet skjer

Respondentene er bedt om å merke av de tre stedene eller sammenhengende de tror seksuelle overgrep mot barn eller ungdom oftest skjer.

Figur 4.5 Merk av de tre stedene eller sammenhengene du tror seksuelle overgrep mot barn eller ungdom oftest skjer. (n=1000)

Nesten 2 av 3 tror seksuelle overgrep mot barn eller ungdom oftest skjer hjemme (figur 4.5). Deretter følger på privat fest (47 %), digitalt/på internett (42 %) og ved overnatting med idrettslag eller lignende (39 %). Færre tror overgrepene oftest skjer på offentlig sted (for eksempel park, gata og lignende) (5 %) eller i speidern, kor eller korps (4 %).

Gruppen mellom 18 og 30 år tror hyppigere at seksuelle overgrep mot barn eller ungdom oftest skjer på offentlig sted, på privat fest eller i speidern, kor eller korps sammenlignet med gjennomsnittet. De over 60 år tror hyppigere dette skjer på privat fest, i religiøse miljøer eller ved overnatting med idrettslag eller lignende sammenlignet med gjennomsnittet. Gruppen som personlig kjenner noen som har blitt utsatt for overgrep som barn tror hyppigere overgrepene skjer hjemme (69 %) sammenlignet med de som ikke personlig kjenner noen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn (59 %).

4.4 Kunnskap om karakteristika ved den utsatte

I denne delen danner vi et bilde av hvem som oppfattes som den utsatte.

Hva forteller forskningen om karakteristika ved den utsatte?

La oss først se på hva forskningen (UEVO-undersøkelsen) forteller om omfang av ungdoms erfaringer med seksuelle overgrep i oppveksten. 6 % har opplevd seksuelle overgrep fra *voksne* minst én gang. 22 % har opplevd minst én seksuell krenkelse, eller ufrivillig seksuell handling, fra *jevnaldrende*. Det kan for eksempel være blotting, beføling mot sin vilje, eller samleielignede handlinger mot sin vilje.¹⁵

I UEVO-undersøkelsen kan vi lese at: «Nesten dobbelt så mange jenter som gutter har vært utsatt for seksuelle overgrep begått av voksne.»¹⁶ 8 % jenter rapporterte om seksuelle overgrep fra voksne, mens 4 % gutter gjorde det samme. I likhet med overgrep fra voksne, har jenter (28 %) i betydelig større grad opplevd seksuelle krenkelser og overgrep fra *jevngamle* sammenlignet med guttene (16 %).¹⁷

UEVO-undersøkelsen finner videre at den gjennomsnittlige alderen for første gang ungdommene hadde opplevd seksuelle overgrep fra en voksen var 11 år. Sannsynligheten for å bli utsatt for seksuelle overgrep fra en voksen øker med alder, og omtrent halvparten av dem som rapporterte å ha vært utsatt for et seksuelt overgrep fra en voksen, opplevde dette for første gang etter fylte 13 år. For omkring en tredjedel av dem som hadde opplevd et seksuelt overgrep fra en voksen, skjedde dette første gang da de gikk på mellomtrinnet på skolen, dvs. mellom 10 og 12 års alder. Jo eldre barna er, desto større er risikoen for å oppleve seksuelle overgrep fra voksne. Gjennomsnittsalderen for første erfaring med seksuelle krenkelser eller overgrep fra *jevngamle* er 13 år. Det er en litt høyere gjennomsnittlig debutalder for slike erfaringer enn for seksuelle overgrep fra voksne.¹⁸

¹⁵ Hafstad, G. S. og E.-M. Augusti (red.) (2019), *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år*, NKVTS-rapport nr. 4/2019, Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, s. 84 og s. 90.

¹⁶ Hafstad, G. S. og E.-M. Augusti (red.) (2019), *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år*, NKVTS-rapport nr. 4/2019, Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, s. 84.

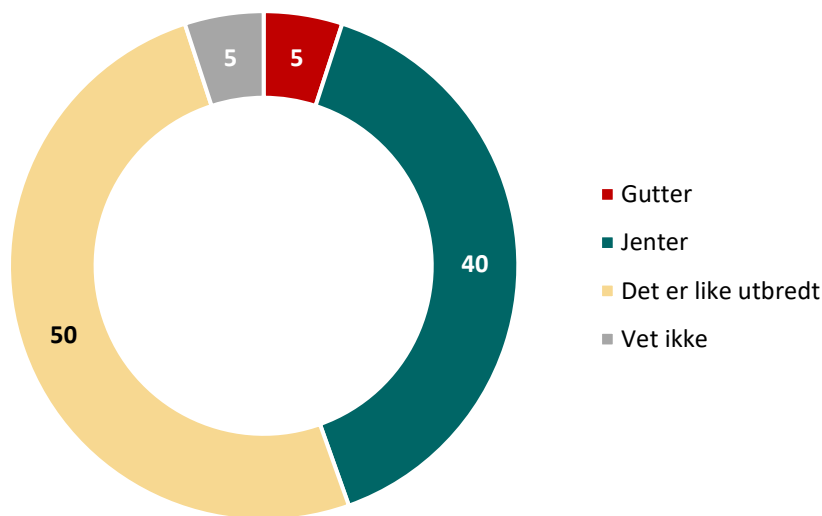
¹⁷ Hafstad, G. S. og E.-M. Augusti (red.) (2019), *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år*, NKVTS-rapport nr. 4/2019, Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, s. 91.

¹⁸ Hafstad, G. S. og E.-M. Augusti (red.) (2019), *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år*, NKVTS-rapport nr. 4/2019, Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, s. 92.

Hva forteller befolkningsundersøkelsen, og hvordan vurderes virkelighetsoppfatningen?

I befolkningsundersøkelsen stiller vi respondentene spørsmål om hva de tror hyppigst er den utsattes kjønn og utsattes alder ved første overgrep. Merk at vi ikke har presisert om overgrepene begås av en voksen eller jevnaldrende, slik det gjøres i UEVO-undersøkelsen. Det innebærer at overgrepene respondentene i spørreundersøkelsen svarer for både kan være fra voksen og jevnaldrende. Denne usikkerheten må tas høyde for når vi sammenligner befolkningens virkelighetsoppfatning med innsikt fra forskningen.

Figur 4.6 Tror du det er mest utbredt at seksuelle overgrep skjer mot gutter, jenter eller tror du det er like utbredt?¹ (n=1000)

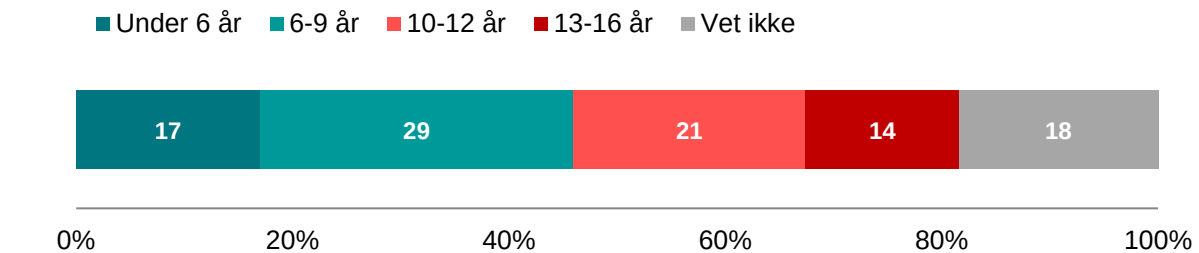
¹ Andelen «Ønsker ikke oppgi»-svar utgjør 0 % og er ikke vist i figuren.

Blant befolkningen tror 5 av 10 det er like utbredt at seksuelle overgrep skjer mot gutter som mot jenter (figur 4.6). 4 av 10 tror at det er mest utbredt at seksuelle overgrep skjer mot jenter, mens 5 % tror det er mest utbredt at det skjer mot gutter.

- ✓ Kvinner (55 %), aldersgruppen 30-59 år (56 %) og de som bor i Nord-Norge (62 %) tror hyppigere at det er like utbredt at seksuelle overgrep skjer mot gutter som mot jenter sammenlignet med gjennomsnittet (50 %).
- ✓ Menn (43 %) og gruppen over 60 år (51 %) tror hyppigere det er mest utbredt at seksuelle overgrep skjer mot jenter sammenlignet med gjennomsnittet (40 %).
- ✓ Aldersgruppen 30-39 år (10 %), de som bor i Oslo (9 %), de med grunnskole som høyeste utdanningsnivå (14 %) og de med hjemmeboende barn i alderen under 8 år (12 %) tror hyppigere det er mest utbredt at seksuelle overgrep skjer mot gutter sammenlignet med gjennomsnittet (5 %).

Virkelighetsoppfatningen i befolkningen tilsier at majoriteten tror det er like utbredt at seksuelle overgrep skjer mot gutter som mot jenter. Samtidig er det langt flere som tror det er mest utbredt at overgrepene skjer mot jenter enn gutter. Det er med andre ord til en viss grad kjent at flere jenter enn gutter blir utsatt for slike overgrep.

Figur 4.7 Ta utgangspunkt i barna som utsettes for seksuelle overgrep i Norge. **Hvor gamle tror du de fleste barna er når de blir utsatt for seksuelt overgrep for første gang?**¹ (n=1000)

¹ Andelen «Ønsker ikke oppgi»-svar utgjør 0 % og er ikke vist i figuren.

Befolkningen er delt i synet på når de tror barn som har blitt utsatt for seksuelt overgrep ble utsatt første gang. 46 % av befolkningen oppfatter at barn som har blitt utsatt for seksuelt overgrep ble utsatt for dette første gang da de var under 10 år (figur 4.7). 35 % tror de var mellom 10 og 16 år, og nærmere 2 av 10 vet ikke. Kvinner tror hyppigere at barna er under 10 år (54 %) sammenlignet med menn (37 %).

UEVO-undersøkelsen fant at den gjennomsnittlige alderen for første gang ungdommene hadde opplevd seksuelle overgrep fra en *voksen* var 11 år, og at tilsvarende alder for første erfaring med seksuelle krenkelser eller overgrep fra *jevngamle* var 13 år. Vi kan ikke regne ut gjennomsnittsalder fra befolkningsundersøkelsen ettersom vi har oppgitt forhåndsdefinerte alderskategorier til respondentene. Vi ser likevel at samtidig som en majoritet (50 %) svarer i intervallet 6-12 år, er det en tyngde mot kategorien 6-9 år. Dvs. virkelighetsoppfatningen i befolkningen tilsier at utsatte er under den alderen forskningen rapporterer.

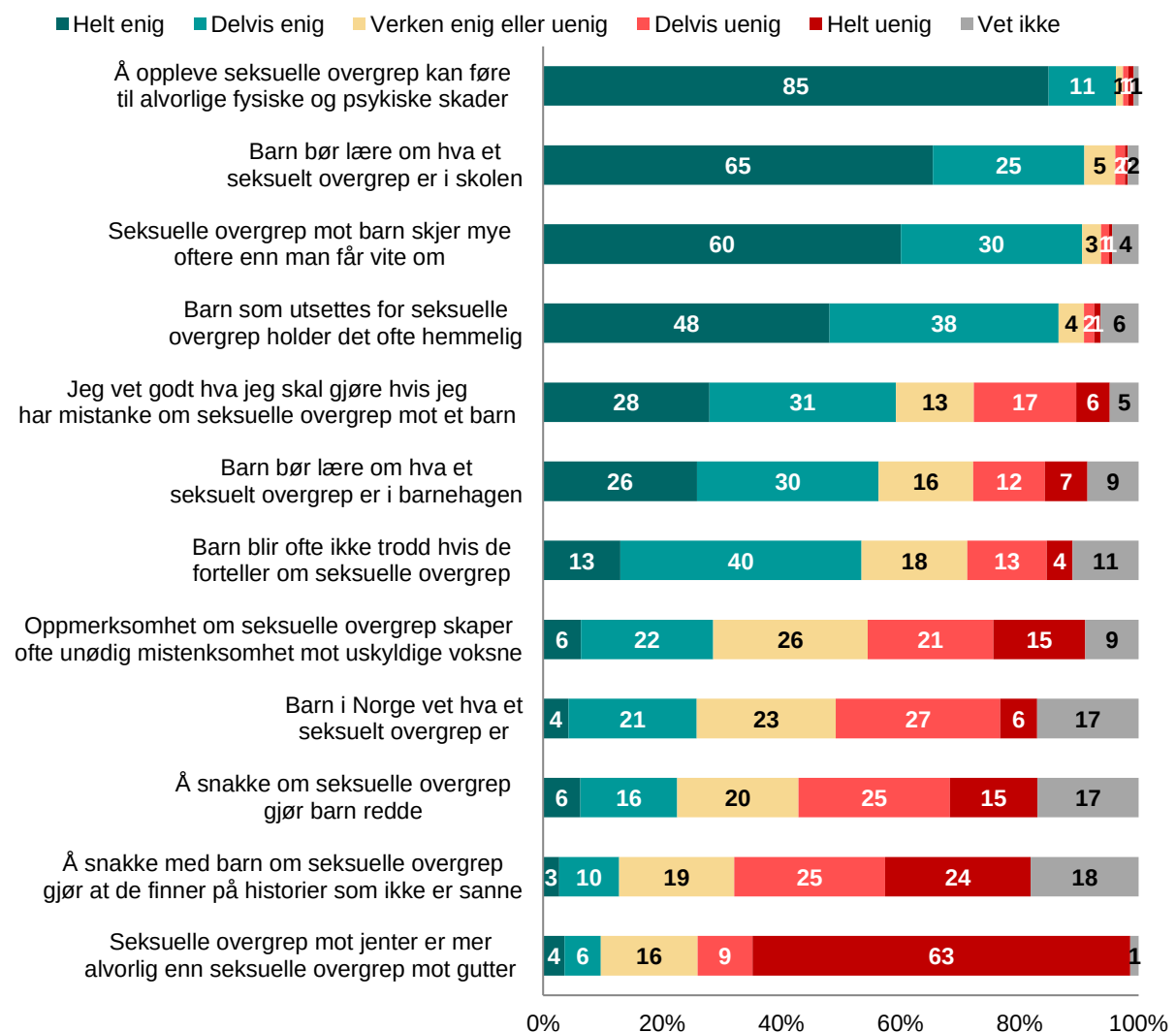
Alt i alt vurderer vi at virkelighetsoppfatningen til befolkningen tilsier noe manglende kunnskap om hvilken alder utsatte barn første gang blir utsatt for seksuelt overgrep. Det er videre til en viss grad kjent at flere jenter enn gutter blir utsatt for slike overgrep. Vi legger til at sammenligningen av resultater fra forskningen og befolkningsundersøkelsen er usikker siden forskningen isolerer innsikt om seksuelle overgrep fra voksne og seksuelle krenkelser og overgrep fra jevnaldrende, mens det i befolkningsundersøkelsen ikke er presisert om overgrepene er fra voksne eller jevnaldrende, se omtale før figur 4.6.

4.5 Holdninger til seksuelle overgrep mot barn

I det følgende tester vi hvordan en rekke tiltak, utsagn og begreper om seksuelle overgrep mot barn blir oppfattet av befolkningen. Noen av utsagnene er uendret fra befolkningsundersøkelsen fra 2015, og svarskalaen er lik.¹⁹ Som nevnt i metodekapitlet (kapittel 2), er datainnsamlingsmetoden forandret fra telefonisk (2015) til elektronisk gjennomføring (2021). Svarene er derfor ikke direkte sammenlignbare. Andre forhold, som endret sammensetning og rekkefølge av påstandene i påstandsbatteriet, kan ikke utelukkes å ha kunnet påvirke svarene fra 2015 til 2021. Under disse forutsetningene kommenterer vi tekstlig på utvikling fra 2015 til 2021 der utsagnene er uendret.

Alt i alt peker utviklingen fra 2015 til 2021 i retning av økt kunnskaps- og informasjonsbehov i befolkningen.

Figur 4.8 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om seksuelle overgrep mot barn?¹
(n=1000)

¹ Andelen «Ønsker ikke oppgi»-svar varierer mellom 0 og 1 % og er ikke vist i figuren.

¹⁹ Løvvik, N. (2015), *Seksuelle overgrep. Kartlegging av befolkningens kunnskap om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn*, Oslo: Ipsos MMI.

9 av 10 er enig i utsagnene «Å oppleve seksuelle overgrep kan føre til alvorlige fysiske og psykiske skader», «Barn bør lære om hva et seksuelt overgrep er i skolen.» og «Seksuelle overgrep mot barn skjer mye oftere enn man får vite om.» (figur 4.8). Resultatene indikerer at befolkningen anerkjenner at overgrep kan gi alvorlige skadevirkninger og at det er nødvendig med informasjon om seksuelle overgrep fra man er små. Videre viser resultatene at en informasjonskampanje som vektlegger åpenhet rundt seksuelle overgrep mot barn trolig vil ha god forankring i befolkningen.

Samtidig som 9 av 10 er enig i utsagnet «Seksuelle overgrep mot barn skjer mye oftere enn man får vite om», har det vært en nedgang i denne andelen på 5 prosentpoeng sammenlignet med undersøkelsen i 2015 (95 %).

Det er mer utbredt å være helt enig i utsagnet «Å oppleve seksuelle overgrep kan føre til alvorlige fysiske og psykiske skader», «Seksuelle overgrep mot barn skjer mye oftere enn man får vite om» og «Barn som utsettes for seksuelle overgrep holder det ofte hemmelig» blant kvinner og de som personlig kjenner noen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn sammenlignet med gjennomsnittet. Resultatene henger sammen med at kvinner (46 %) oftere kjenner noen personlig som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn sammenlignet med menn (38 %).

Dersom de har mistanke om seksuelle overgrep mot barn, mener 59 % av befolkningen at de vet hva de skal gjøre. Totalt er det 23 % som føler at de ikke har tilstrekkelig kunnskap om hva de skal gjøre dersom de har mistanke om seksuelle overgrep mot barn. Dette gjelder oftere for gruppen som bor i Oslo og blant de som har hjemmeboende barn i alderen 4-7 år. Det er en betydelig nedgang i andelen som er enig i at de vet hva de skal gjøre dersom de har slik mistanke, fra 84 % i 2015 til 59 % i 2021. Med forbehold om endret datainnsamlingsmetode er dette et viktig funn, som forteller at flere nå enn tidligere ikke vet hva de skal gjøre ved mistanke om seksuelle overgrep mot et barn. Resultatet peker mot et økt informasjonsbehov.

Et av problemene når det gjelder å avdekke seksuelle overgrep mot barn, kan være at barna ikke blir trodd hvis de forteller om seksuelle overgrep. En majoritet (53 %) er enig i utsagnet «Barn blir ofte ikke trodd hvis de forteller om seksuelle overgrep». Det er mer utbredt å være enig i dette blant kvinner (62 %) og gruppen over 60 år (65 %) sammenlignet med gjennomsnittet. Når 53 % er enig i at barn ofte ikke blir trodd om de forteller om seksuelle overgrep i 2021, er dette en nedgang på 20 prosentpoeng fra målingen i 2015. Andelen som er uenig er stabil, men gruppen som verken er enig eller uenig og gruppen som ikke vet har økt: Mens 7 % var verken enig eller uenig i påstanden i 2015 er tilsvarende andel 18 % i 2021, og mens 3 % svarte «vet ikke» i 2015 er tilsvarende andel 11 % i 2021. Å ikke ta (klart) standpunkt til påstanden kan henge sammen med et kunnskaps- og informasjonsbehov.

Når det gjelder utsagnet «Oppmerksomhet om seksuelle overgrep skaper ofte unødig mistenksomhet mot uskyldige voksne», er befolkningen delt. 28 % er enig i påstanden, mens 36 % er uenig. Samtidig er 26 % verken enig eller uenig og nesten 1 av 10 svarer «vet ikke». Kvinner (48 %) er oftere uenig i denne påstanden sammenlignet med menn (25 %), og gruppen som kjenner noen personlig som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn (42 %) er oftere uenig sammenlignet med de som ikke har en slik relasjon (31 %). Også ved denne påstanden har gruppen som verken er enig eller uenig og gruppen som ikke vet økt fra 2015 til 2021. Mens 8 % var verken enig eller uenig i påstanden i 2015 er tilsvarende andel 26 % i 2021, og mens 3 % svarte «vet ikke» i 2015 er tilsvarende andel 9 % i 2021. Resultatene viser at det kan være viktig å øke kunnskapen slik at foreldre, omsorgs- og tillitspersoner forstår hvordan de best kan hjelpe barn som forteller om seksuelle overgrep. Økt forståelse for hvor stort problemet er, vil også kunne bidra til å endre oppfatningen om at oppmerksomhet om seksuelle overgrep ofte skaper unødig mistenksomhet mot uskyldige voksne.

Flere er enig at barn bør lære om hva et seksuelt overgrep er i skolen (90 %) enn i barnehagen (56 %). 26 % opplever at «Barn i Norge vet hva et seksuelt overgrep er» samtidig som 23 % verken er enig eller uenig i påstanden og 17 % vet ikke.

22 % er enig i påstanden «Å snakke om seksuelle overgrep gjør barn redde». Det er særlig de under 30 år som mener dette gjør barn redde. De som personlig kjenner noen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn er oftere helt uenig i påstanden enn de som ikke kjenner noen. Til sammenligning mente 47 % at å snakke om seksuelle overgrep gjør barn redde i 2015. Det er med andre ord en nedgang i enig-andelen på 25 prosentpoeng fra 2015 til 2021.

Halvparten i befolkningen er uenig i påstanden «Å snakke med barn om seksuelle overgrep gjør at de finner på historier som ikke er sanne.» Det er mer utbredt å være helt uenig i påstanden blant kvinner, blant de med hjemmeboende barn over 18 år og blant de som personlig kjenner noen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn. Samtidig svarer nesten 2 av 10 at de verken er enig eller uenig og 18 % «vet ikke». Dette er den største «vet ikke»-andelen når vi ser alle påstandene i spørsmålet i figur 4.8 samlet.

Ved påstanden «Seksuelle overgrep mot jenter er mer alvorlig enn seksuelle overgrep mot gutter» svarer 10 % at de er enig. Denne holdningen er særlig gjeldende blant de med hjemmeboende barn under 3 år. Det er ingenting som tilsier at det utsatte barnets kjønn vil påvirke alvorligheten i seksuelle overgrep, og selv om forekomstundersøkelser indikerer at jenter generelt sett er mer utsatt enn gutter, betyr ikke det at overgrep mot gutter er noe mindre alvorlig. Sammenlignet med 2015-undersøkelsen er det nå en mindre andel som er uenig i påstanden enn tidligere (87 % i 2015 vs 72 % i 2021), dvs. færre opplever at seksuelle overgrep mot jenter er mer alvorlig enn seksuelle overgrep mot gutter. Samtidig har andelen som verken er enig eller uenig økt (4 % i 2015 vs 16 % i 2021).

4.6 Handling om man får vite at et barn har blitt utsatt for seksuelle overgrep

En viktig del av Redd Barnas arbeid mot seksuelle overgrep generelt, er å drive opplysningsarbeid slik at alle vet hva de skal gjøre og hvem de kan kontakte dersom et barn er utsatt for seksuelle overgrep.

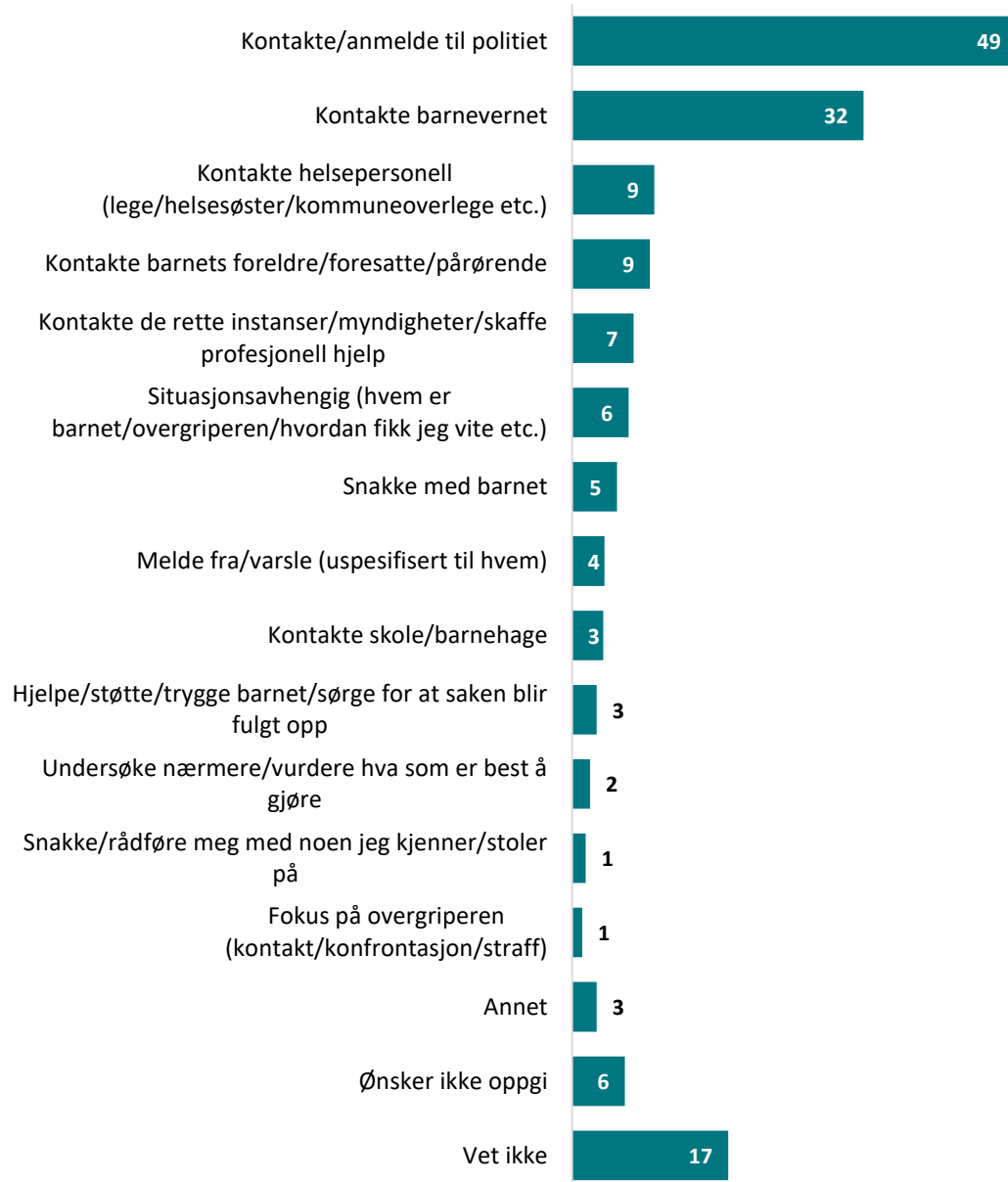
Vi har stilt et åpent spørsmål der respondentene svarer i fritekst hva de ville gjøre dersom de fikk vite at et barn var blitt utsatt for seksuelle overgrep. Svarene er kodet (gruppert), og vi ser at 49 % ville *kontaktet/anmeldt til politiet* og 32 % ville *kontaktet barnevernet* (figur 4.9). Særlig kvinner, de over 40 år, de med høyere utdanning (høyere grad), de uten hjemmeboende barn og de som personlig kjenner noen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn ville kontaktet barnevernet.

Resultatene viser videre at *helsepersonell (lege/helsesøster/kommuneoverlege ol.)* og *skole/barnehage* ikke umiddelbart oppfattes som aktuelle dersom et barn har blitt utsatt for seksuelle overgrep, men kanskje vil være mer aktuelle i en forebyggende rolle.

Dette spørsmålet ble stilt på lik måte i 2015-undersøkelsen om seksuelle overgrep.²⁰ Som nevnt i metodekapitlet (kapittel 2) er datainnsamlingsmetoden endret fra telefonisk (2015) til elektronisk gjennomføring (2021). Svarene er derfor ikke direkte sammenlignbare. Med dette forbeholdet legger vi merke til at å kontakte/anmelde til politiet og kontakte barnevernet står seg som de to mest utbredte måtene å agere dersom man fikk vite at et barn var blitt utsatt for seksuelle overgrep. I 2015 ville 57 % meldt fra til politiet og 49 % meldt fra til barnevernet, dvs. noe større andeler enn i 2021.

²⁰ Løvvik, N. (2015), [Seksuelle overgrep. Kartlegging av befolkningens kunnskap om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn](#), Oslo: Ipsos MMI.

Figur 4.9 Hvis du får vite at et barn har blitt utsatt for seksuelle overgrep, hva ville du da gjøre?
(n=1000) Kodet, åpent spørsmål.

«Snakke med barnet om hvem som har gjort det. Og tatt kontakt med politi eller barnevernet og søkt hjelp til hvordan å gå videre.»

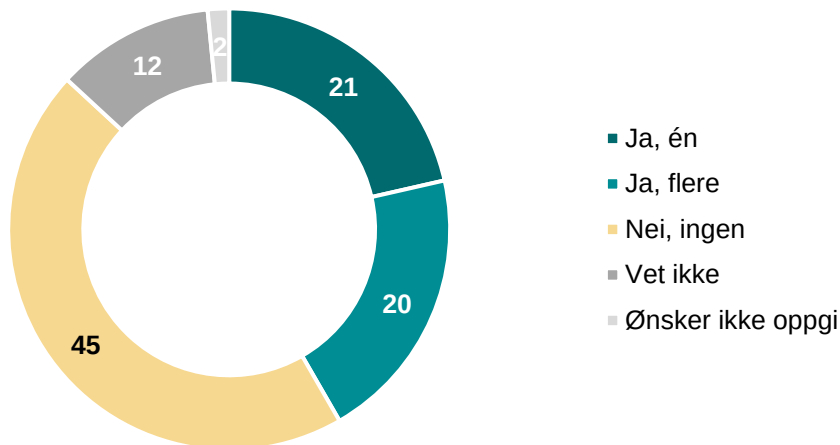

«Ta kontakt med helsesøster, eller andre i helsevesen. Beskytte og ta vare på barnet så godt jeg kan.»

4.7 Personlig kjennskap til noen som er utsatt for seksuelle overgrep som barn

41 % av Norges befolkning over 18 år kjenner én eller flere som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn (figur 4.10).

Figur 4.10 Kjenner du personlig noen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn?
(n=1000)

Flere kvinner (46 %) enn menn (38 %) kjenner personlig én eller flere som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn. Det er en tendens til noe høyere kjennskap i aldersgruppen 30-59 år og litt lavere kjennskap blant de mellom 18 og 30 år og blant de over 60 år. Forskning på personer utsatt for seksuelle overgrep viser at det tok gjennomsnittlig 17 år før de fortalte om det.²¹ Dermed er det ikke unaturlig at litt færre i den yngste aldersgruppen kjenner noen. At kjennskapen er noe lavere blant de over 60 år kan derimot skyldes en utvikling i normer og holdninger, at det rett og slett ikke var noe man snakket om tidligere, og mange har derfor tiet.

Dette spørsmålet ble stilt på lik måte i 2015-undersøkelsen om seksuelle overgrep.²² Som nevnt i metodekapitlet (kapittel 2) er datainnsamlingsmetoden endret fra telefonisk (2015) til elektronisk gjennomføring (2021). Svarene er derfor ikke direkte sammenlignbare. Med dette forbeholdet har andelen som personlig kjenner noen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn blitt redusert fra 2015 (49 %) til 2021 (41 %).

I 2015-undersøkelsen var det videre et relativt gjennomgående resultat at de som personlig kjente noen som var utsatt for seksuelle overgrep som barn hadde en oppfatning mer i tråd med resultatene fra forskningen sammenlignet med de som ikke kjente noen. Denne tendensen ser vi ikke i undersøkelsen fra 2021. Det vi imidlertid ser, er at gruppen som personlig kjenner noen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn sjeldnere svarer «vet ikke» på spørsmålene i undersøkelsen. Dette gjelder uten unntak ved åpne spørsmål, noe som kan tolkes som et større engasjement for tematikken.

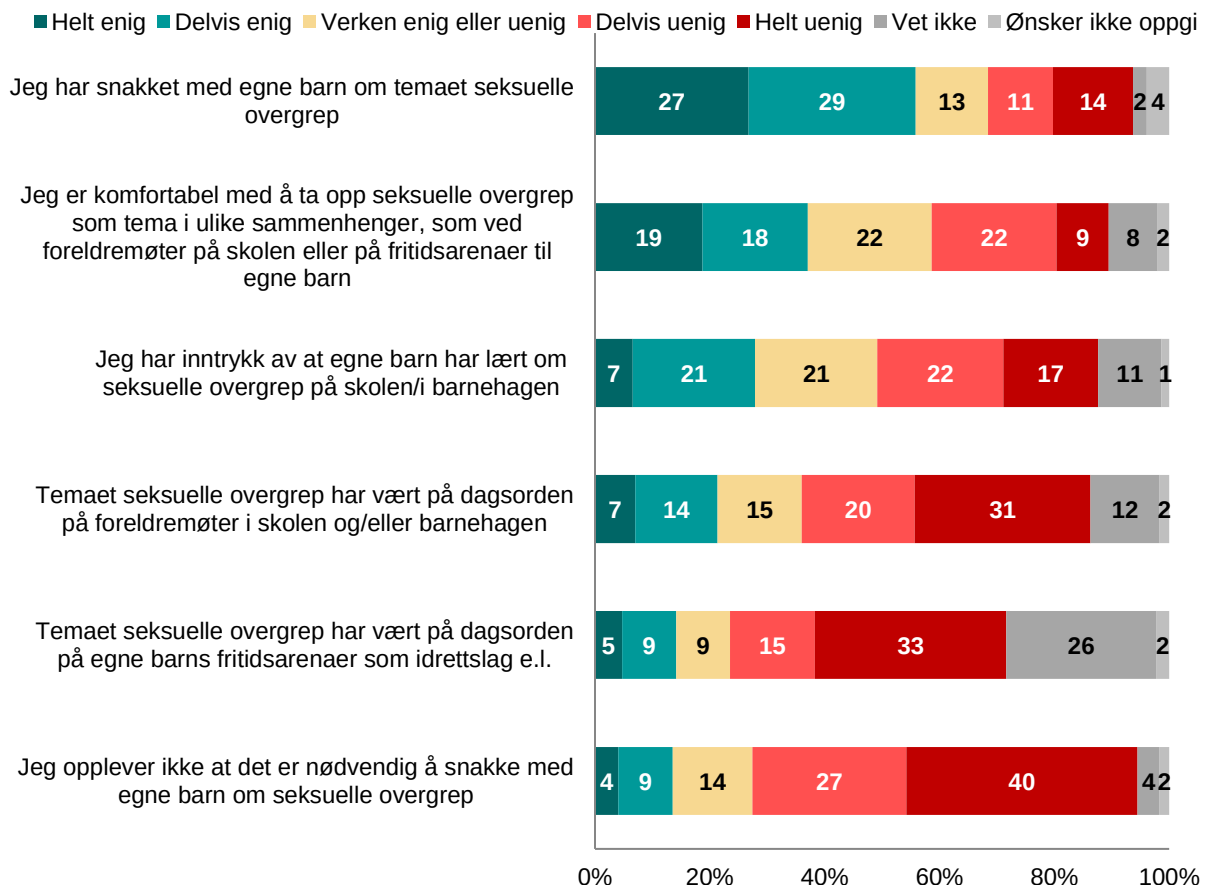
²¹ Steine et al. (2016), «[Langvarig taushet om seksuelle overgrep. Prediktorer og korrelater hos voksne som opplevde seksuelle overgrep som barn](#)», Oslo: Tidsskrift for Norsk psykologforening. Respondentene bestod av 95,1 % kvinner og 4,9 % menn.

²² Løvvik, N. (2015), [Seksuelle overgrep. Kartlegging av befolkningens kunnskap om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn](#), Oslo: Ipsos MMI.

4.8 Å snakke om temaet «seksuelle overgrep» med egne barn

Gruppen med hjemmeboende barn i husstanden er bedt om å ta stilling til en rekke påstander om å snakke om temaet «seksuelle overgrep» med egne barn eller å snakke om dette i sammenhenger rundt egne barn. Videre har vi spurt hva som hindrer foreldrene i å ta opp temaet seksuelle overgrep med egne barn og hva som hjelper/ville hjulpet dem med å ta opp temaet med egne barn.

Figur 4.11 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om å snakke om temaet «seksuelle overgrep» med egne barn eller å snakke om dette i sammenhenger rundt egne barn? Filter: Kun stilt til gruppen som har hjemmeboende barn (n=300)

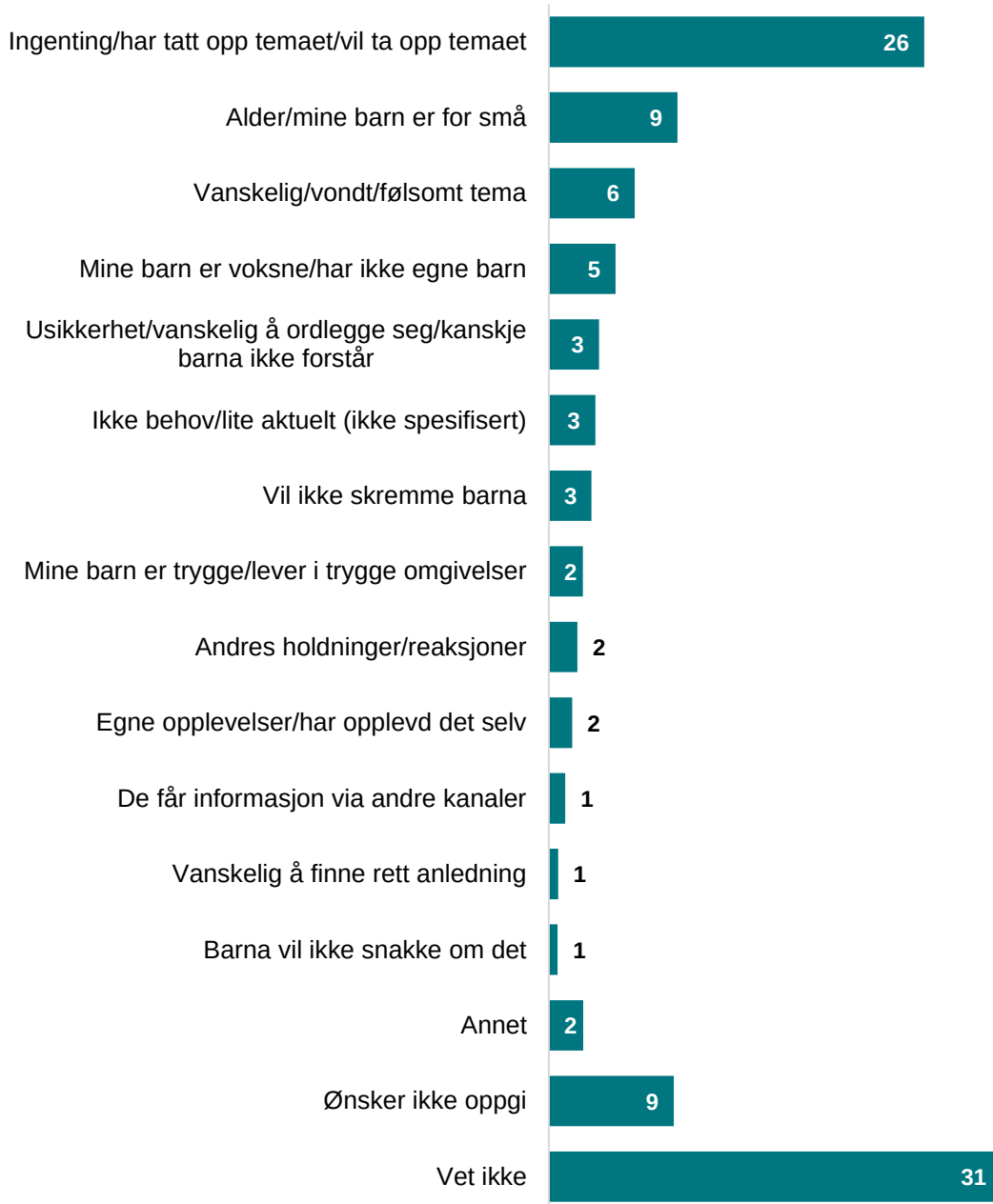
En majoritet (56 %) er enig i utsagnet «Jeg har snakket med egne barn om temaet seksuelle overgrep» (figur 4.11). Større andeler kvinner (35 %), de i alderen 40-59 år (33 %) og de som personlig kjenner noen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn (37 %) svarer «helt enig» sammenlignet med gjennomsnittet (27 %). Vi har tidligere sett at flere kvinner enn menn kjenner noen personlig som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn (figur 4.10). På den andre siden finner vi at menn (19 %), gruppen under 30 år (12 %) i tillegg til gruppen som ikke kjenner noen personlig som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn (18 %) sjeldnere svarer at de er «helt enig» i påstanden. 13 % er enig og 67 % er uenig i utsagnet «Jeg opplever ikke at det er nødvendig å snakke med egne barn om seksuelle overgrep». Det viser at tematikken oppleves som nødvendig og viktig blant foreldre med hjemmeboende barn. Dette gir Redd Barna et godt utgangspunkt for å dele informasjon og øke kunnskapen om seksuelle overgrep mot barn.

En majoritet (51 %) er uenig i at temaet seksuelle overgrep har vært på dagsorden på foreldremøter i skolen og/eller barnehagen, og 1 av 4 vet ikke om temaet seksuelle overgrep har vært på dagsorden

på egne barns fritidsarenaer. Det er delte meninger i gruppen med hjemmeboende barn om man er komfortabel med å ta opp seksuelle overgrep som tema i ulike sammenhenger, som ved foreldremøter på skolen eller på fritidsarenaer til egne barn.

I figur 4.8 så vi at 9 av 10 i befolkningen er enig i utsagnet «Barn bør lære om hva et seksuelt overgrep er i skolen.» og at 56 % er enig i utsagnet «Barn bør lære om hva et seksuelt overgrep er i barnehagen». Det er imidlertid delte meninger om man har inntrykk av at egne barn har lært om seksuelle overgrep på skolen/i barnehagen: 28 % er enig i utsagnet «Jeg har inntrykk av at egne barn har lært om seksuelle overgrep på skolen/i barnehagen», mens 39 % er uenig. Resultatet viser at det er et behov for økt informasjon om temaet seksuelle overgrep særlig i skolen, men også i barnehagen.

Figur 4.12 Hva hindrer deg i å ta opp temaet seksuelle overgrep med egne barn? Filter: Kun stilt til gruppen som har hjemmeboende barn (n=300) Kodet, åpent spørsmål.

«Jeg har tatt det opp og har ikke vært hindret i det.»

«Min sønn er for liten, men jeg forteller at det kun er hans kropp og han som bestemmer over egen kropp.»

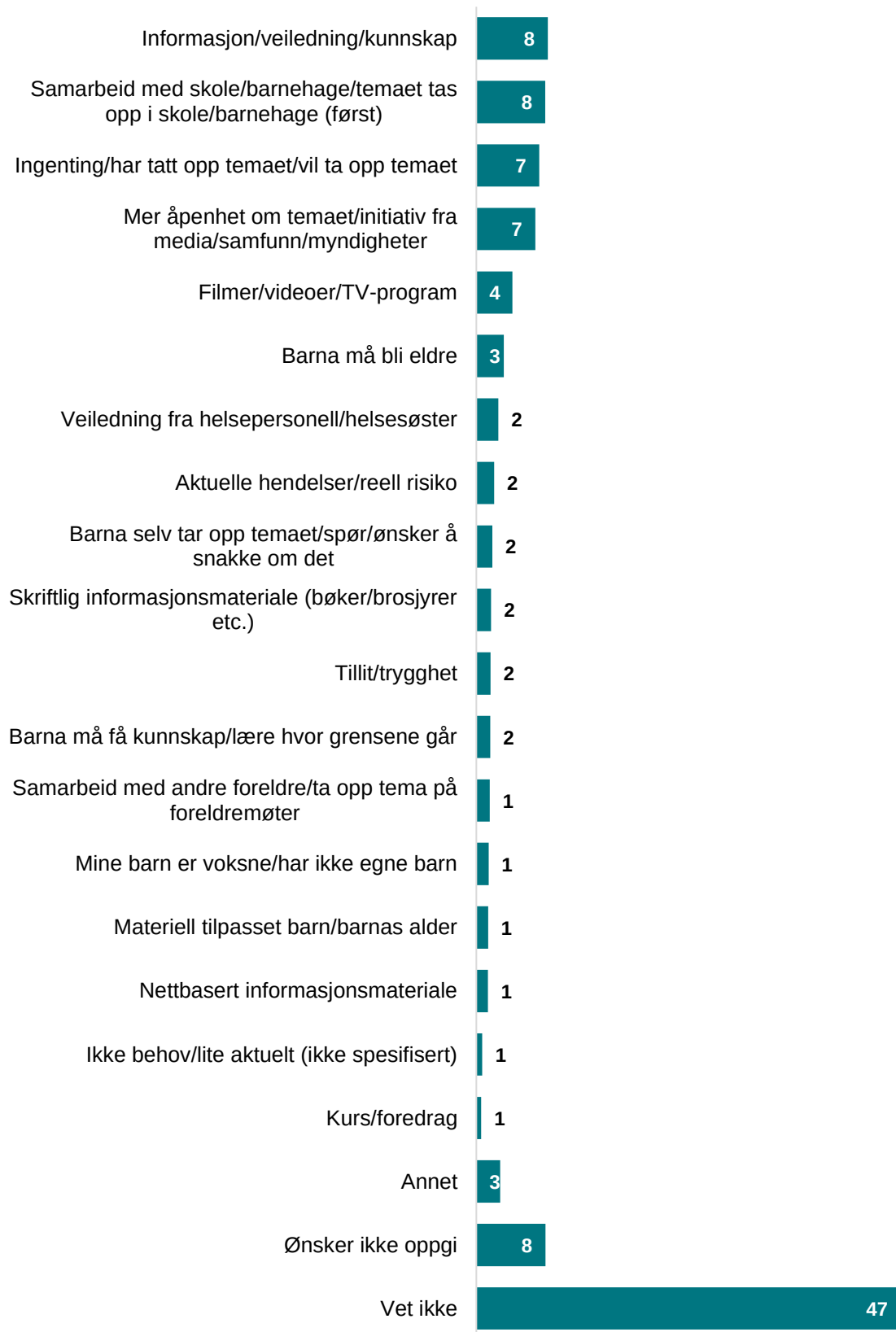

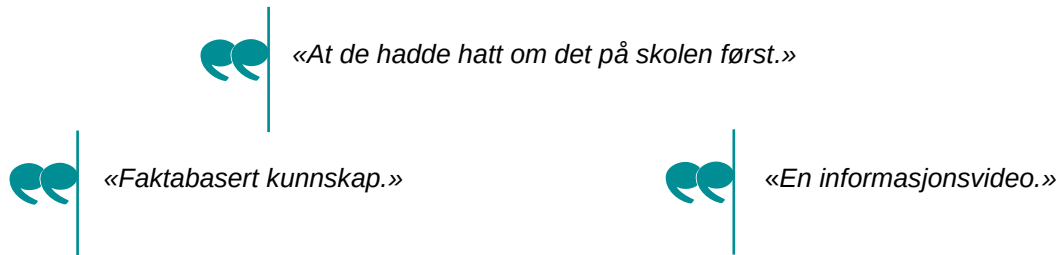
«Ubehagelig tema med mange tunge følelser.»

Respondentene med hjemmeboende barn ble bedt om å skrive inn hva som hindrer dem i å ta opp temaet seksuelle overgrep med egne barn i fritekst (figur 4.12). 1 av 4 opplever *ikke hindringer i å ta opp dette temaet*. 9 % opplever at *barna er for små* og 6 % mener det er et *vanskelig/vondt eller følsomt tema*. Klart flere menn (10 %) enn kvinner (1 %) opplever dette som et vanskelig/vondt eller følsomt tema.

Nesten 1 av 3 *vet ikke* hva som hindrer dem. Det er færre som kjenner noen personlig som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn (23 %) som svarer «vet ikke» enn de som ikke kjenner noen (39 %).

Figur 4.13 Hva hjelper/ville hjulpet deg med å ta opp temaet seksuelle overgrep med egne barn? Filter: Kun stilt til gruppen som har hjemmeboende barn (n=300) Kodet, åpent spørsmål.

Respondentene med hjemmeboende barn er videre bedt om å skrive inn hva som hjelper/ville hjulpet dem med å ta opp temaet seksuelle overgrep med egne barn i fritekst (figur 4.13). 8 % mener *informasjon/veiledning/kunnskap* hjelper/ville hjulpet, og en like stor andel mener *samarbeid med skole/barnehage eller at temaet først tas opp i skolen/barnehagen* hjelper/ville hjulpet. Flere kvinner (11 %) enn menn (5 %) opplever at samarbeid med skole/barnehage hjelper/ville hjulpet. Tidligere har vi sett at det er behov for økt informasjon om seksuelle overgrep i skolen og i barnehagen (figur 4.11). Når flere trekker frem samarbeid med skole/barnehage og at temaet tas opp i skolen/barnehagen først som et tiltak som kan hjelpe/ville hjulpet den enkelte med å ta opp temaet seksuelle overgrep med egne barn, understreker det et slikt behov.

Nesten halvparten av respondentene *vet ikke* hva de skal svare på dette spørsmålet. Dette gjelder oftere menn, de mellom 40 og 59 år og de som ikke kjenner noen personlig som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn sammenlignet med gjennomsnittet. Det er med andre ord mange som ikke har reflektert nøyere over hva som hjelper/ville hjulpet dem med å ta opp temaet seksuelle overgrep med egne barn.

FUNN OG ANALYSER DEL 2: VOLD MOT BARN

5. Kunnskaper om og holdninger til vold mot barn

I denne delen undersøker vi befolkningens kunnskaper om vold mot barn og oppfatninger om vold mot barn. Vi ser nærmere på hva man vil gjøre hvis man får vite at et barn har blitt utsatt for vold i tillegg til holdninger til å snakke om temaet «vold mot barn» med egne barn.

5.1 Kunnskap om forekomst av fysisk vold mot barn

Her undersøker vi hva befolkningen tror om forekomsten av fysisk vold mot barn fra voksenpersoner, og vurderer hvordan det samsvarer med innsikt fra forskningen.

Hva forteller forskningen om forekomsten av fysisk vold mot barn?

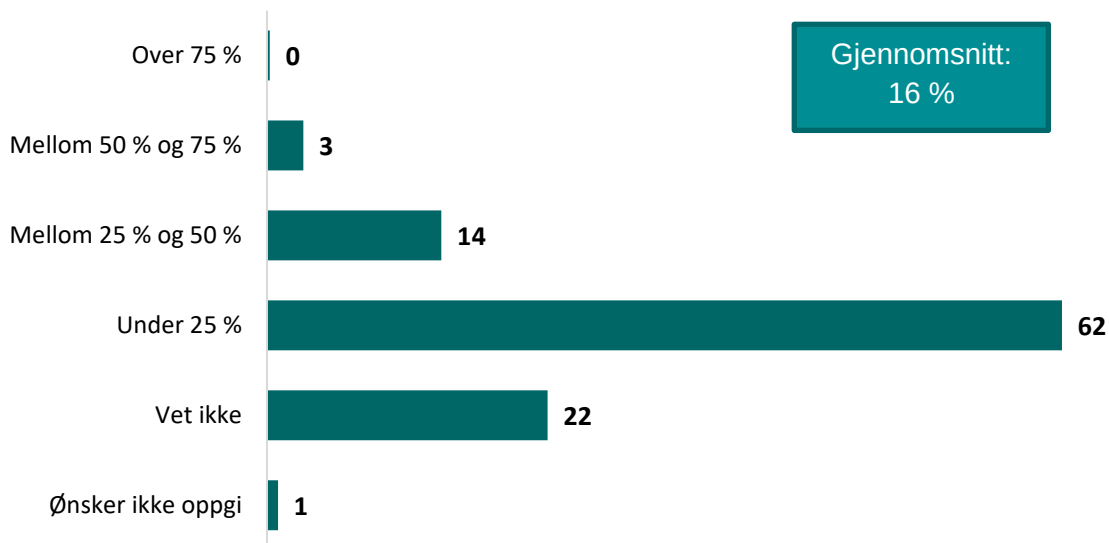
Forekomst av vold og overgrep er fenomener som er vanskelige å måle, og det er ikke alltid entydig hvor man skal sette grensen for hva som defineres som vold eller overgrep (UEVO-undersøkelsen). I UEVO-undersøkelsen defineres fysisk vold som «*handlinger utført av en voksen, som innebærer villet bruk av fysisk makt som resulterer i, eller har potensial til å resultere i fysisk skade, eller som har til formål å påføre barnet smerte.*»²³ Unge i alderen 12 til 16 år inngår målgruppen for UEVO-undersøkelsen. Den finner at omkring 20 % har opplevd fysisk vold fra foreldre minst én gang og omkring 10 % har opplevd gjentatt fysisk vold i løpet av oppveksten. Gutter og jenter rapporterte like mye fysisk vold. Både far og mor blir oppgitt som utøvere av volden, men far har utøvd volden noe oftere enn mor.

Hva forteller befolkningsundersøkelsen, og hvordan vurderes virkelighetsoppfatningen?

I befolkningsundersøkelsen stiller vi respondentene spørsmål om hvor stor andel av alle barn i Norge de tror opplever fysisk vold fra voksne omsorgspersoner. Spørsmålet i befolkningsundersøkelsen (figur 5.1) er ikke helt likt informasjonen fra UEVO-undersøkelsen ved at det ikke er presisert om det gjelder fysisk vold som er opplevd én eller flere ganger. Videre er spørsmålet avgrenset til «barn» uten ytterligere avgrensninger i alder. Selv om befolkningens oppfatninger ikke kan sammenlignes direkte med innsikt fra forskningsrapporten, gir det en pekepinn på hvor godt disse stemmer overens.

²³ Hafstad, G. S. og E.-M. Augusti (red.) (2019), [*Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år*](#), NKVTS-rapport nr. 4/2019, Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, s. 62.

Figur 5.1 Ta utgangspunkt i alle barn i Norge. Hvor stor andel av disse tror du opplever fysisk vold fra voksne omsorgspersoner? (n=1000)

Respondentene har i gjennomsnitt svart at de tror 16 % av alle barn i Norge opplever fysisk vold fra voksne omsorgspersoner. Kvinner tror i gjennomsnitt andelen er 18 %, mens menn tror i gjennomsnitt andelen er 15 %. Respondentene med videregående skole som høyeste utdanningsnivå tror i gjennomsnitt at andelen er 19 %. Over 2 av 10 har svart «vet ikke».

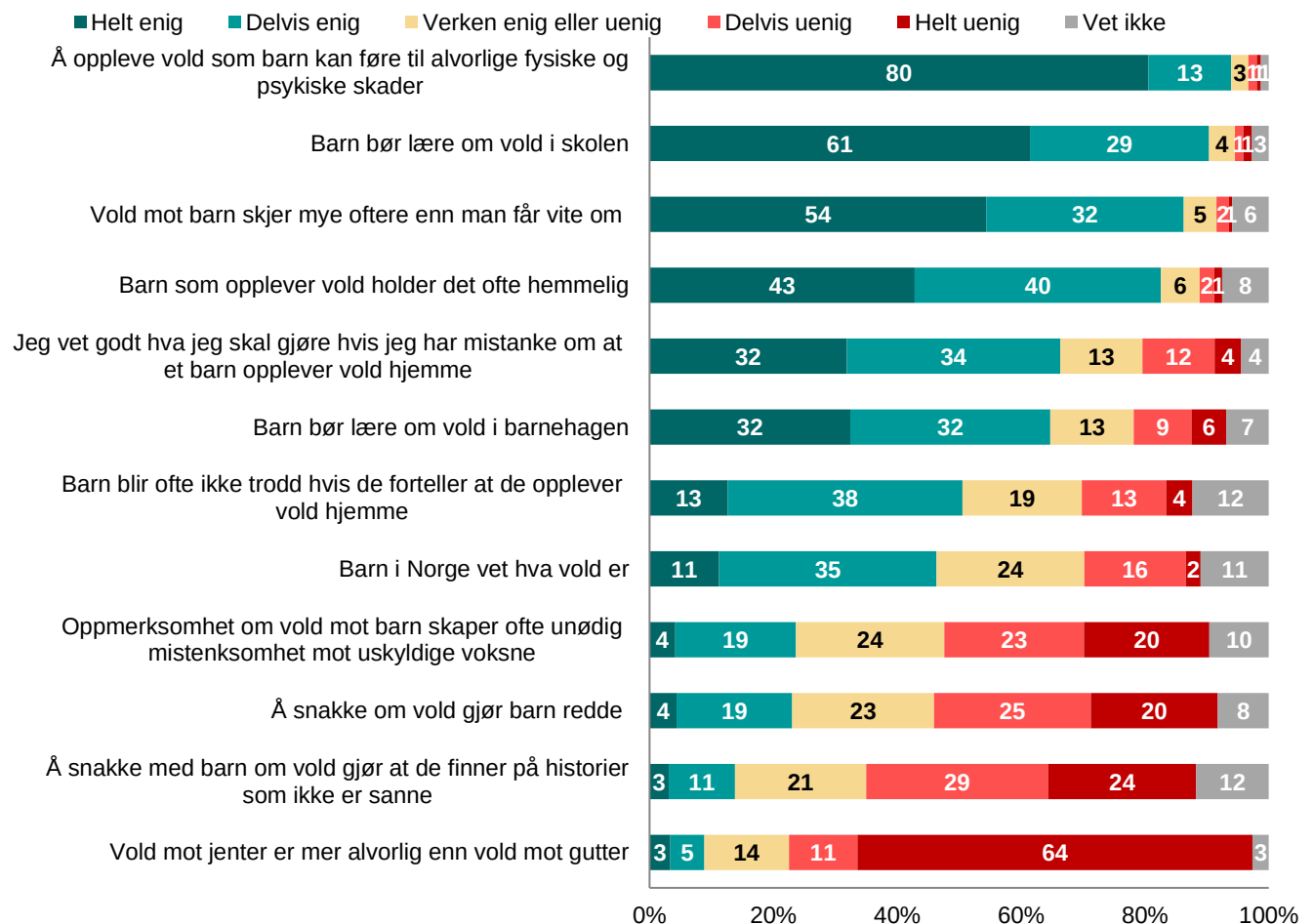
I figur 5.1 er svarene delt inn i intervall. Over 6 av 10 tror under 25 % av barn i Norge opplever fysisk vold fra voksne omsorgspersoner.

Fra UEVO-undersøkelsen så vi at omkring 20 % i alderen 12 til 16 år hadde opplevd fysisk vold fra foreldre minst én gang og omkring 10 % i samme alder hadde opplevd gjentatt fysisk vold i løpet av oppveksten. Når befolkningen i gjennomsnitt tror 16 % av barn i Norge opplever fysisk vold fra voksne omsorgspersoner, tilsier dette at virkelighetsoppfatningen er relativt god.

5.2 Holdninger til vold mot barn

Under tester vi hvordan en rekke tiltak, utsagn og begreper om vold mot barn blir oppfattet av befolkningen. Utsagnene er tilsvarende som i figur 4.8, men tema er byttet fra «seksuelle overgrep mot barn» til «vold mot barn». Vi finner stor grad av samsvar i hvilke utsagn befolkningen hyppig er enig i og hvilke de sjeldnere er enig i på tvers av temaene seksuelle overgrep mot barn og vold mot barn (figur 4.8 og figur 5.2).

Figur 5.2 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om vold mot barn?¹ (n=1000)

¹ Andelen «Ønsker ikke oppgi»-svar varierer mellom 0 og 1 % og er ikke vist i figuren.

9 av 10 er enig i utsagnene «Å oppleve vold som barn kan føre til alvorlige fysiske og psykiske skader» og «Barn bør lære om vold i skolen.» (figur 5.2). 64 % er enig i at barn bør lære om vold i barnehagen. Videre er 35 % enten «verken enig eller uenig» eller svarer «vet ikke» på utsagnet «Barn i Norge vet hva vold er». Resultatene indikerer at befolkningen anerkjenner at vold mot barn kan gi alvorlige skadevirkninger og at det er nødvendig med informasjon om vold mot barn fra man er små.

Det er mer utbredt å være helt enig i utsagnet «Å oppleve vold som barn kan føre til alvorlige fysiske og psykiske skader», «Vold mot barn skjer mye oftere enn man får vite om» og «Barn som opplever vold holder det ofte hemmelig» blant kvinner enn menn. Kvinner er også oftere helt enig i at barn bør lære om vold i skolen og i barnehagen sammenlignet med menn.

Ved mistanke om at et barn opplever vold hjemme, mener 66 % av befolkningen at de vet hva de skal gjøre. Totalt er det 16 % som føler at de ikke har tilstrekkelig kunnskap om hva de skal gjøre dersom

de har mistanke om at et barn opplever vold hjemme. Dette gjelder oftere for gruppen som bor i Oslo og aldersgruppen 30-39 år sammenlignet med gjennomsnittet.

Et av problemene når det gjelder å avdekke vold mot barn, kan være at barna ikke blir trodd hvis de forteller om dette. En majoritet (51 %) er enig i utsagnet «Barn blir ofte ikke trodd hvis de forteller at de opplever vold hjemme». Samtidig er 19 % verken enig eller uenig i utsagnet, og 12 % svarer «vet ikke».

Når det gjelder utsagnet «Oppmerksomhet om vold mot barn skaper ofte unøddig mistenksomhet mot uskyldige voksne», er befolkningen mer delt. 23 % er enig i påstanden, og 43 % er uenig. Samtidig er 24 % verken enig eller uenig og 1 av 10 svarer «vet ikke». Gruppen med inntil videregående skole som høyeste utdanningsnivå svarer oftere at slik oppmerksomhet skaper unøddig mistenksomhet sammenlignet med gjennomsnittet.

23 % er enig i påstanden «Å snakke om vold gjør barn redde». Det er særlig de under 30 år som mener prat om vold gjør barn redde.

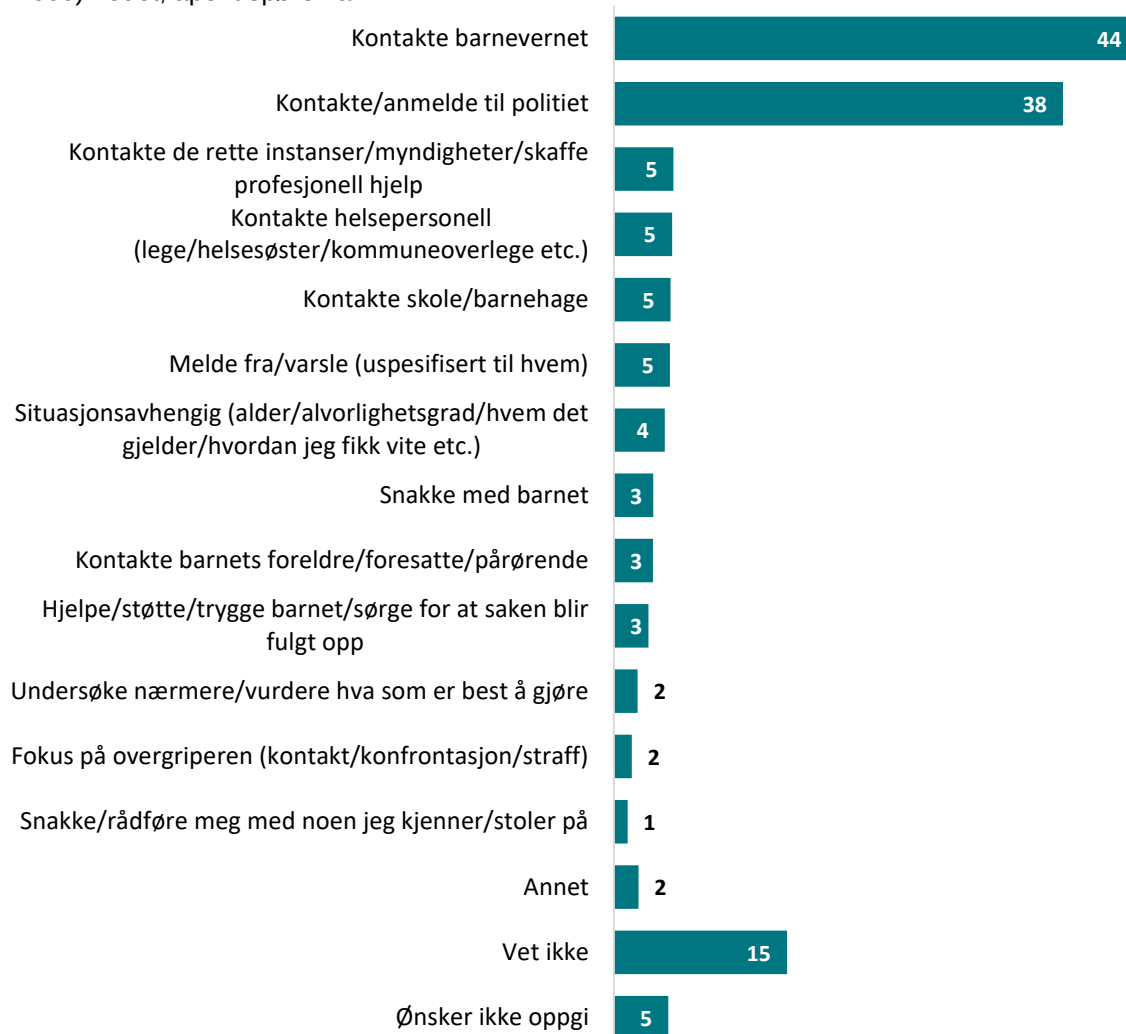
Halvparten i befolkningen er uenig i påstanden «Å snakke med barn om vold gjør at de finner på historier som ikke er sanne.» Det er mer utbredt å være uenig i påstanden blant kvinner (65 %) sammenlignet med menn (41 %). På den andre siden er de med videregående skole som høyeste utdanningsnivå (18 %) oftere enig i påstanden sammenlignet med gjennomsnittet (14 %).

75 % er uenig i påstanden «Vold mot jenter er mer alvorlig enn vold mot gutter». 8 % er enig, en holdning som er særlig gjeldende blant de med hjemmeboende barn under 3 år. Det er imidlertid ingenting som tilsier at vold mot jenter skulle være mer alvorlig enn vold mot gutter.

5.3 Handling om man får vite at et barn har blitt utsatt for vold

En viktig del av Redd Barnas arbeid mot vold mot barn generelt, er å drive opplysningsarbeid slik at alle vet hva de skal gjøre og hvem de kan kontakte dersom et barn er utsatt for vold. Vi har stilt et åpent spørsmål der respondentene svarer i fritekst hva de ville gjøre dersom de fikk vite at et barn hadde blitt utsatt for vold i hjemmet.

Figur 5.3 Hvis du får vite at et barn har blitt utsatt for vold i hjemmet, hva ville du da gjøre? (n=1000) Kodet, åpent spørsmål.

«Ringe politiet og varsle barnevernet.»

«Kontakte skolen.»

«Meldt bekymring til barnevernet og fulgt opp barnet for å sikre dets trygghet frem til hjelp kommer.»

Svarene er kodet (gruppert), og vi ser at 44 % ville kontaktet barnevernet og 38 % ville kontaktet/anmeldt til politiet dersom de fikk vite at et barn hadde blitt utsatt for vold i hjemmet (figur 5.3). Det er særlig kvinner og de med høyere utdanning (høyere grad) som ville kontaktet barnevernet.

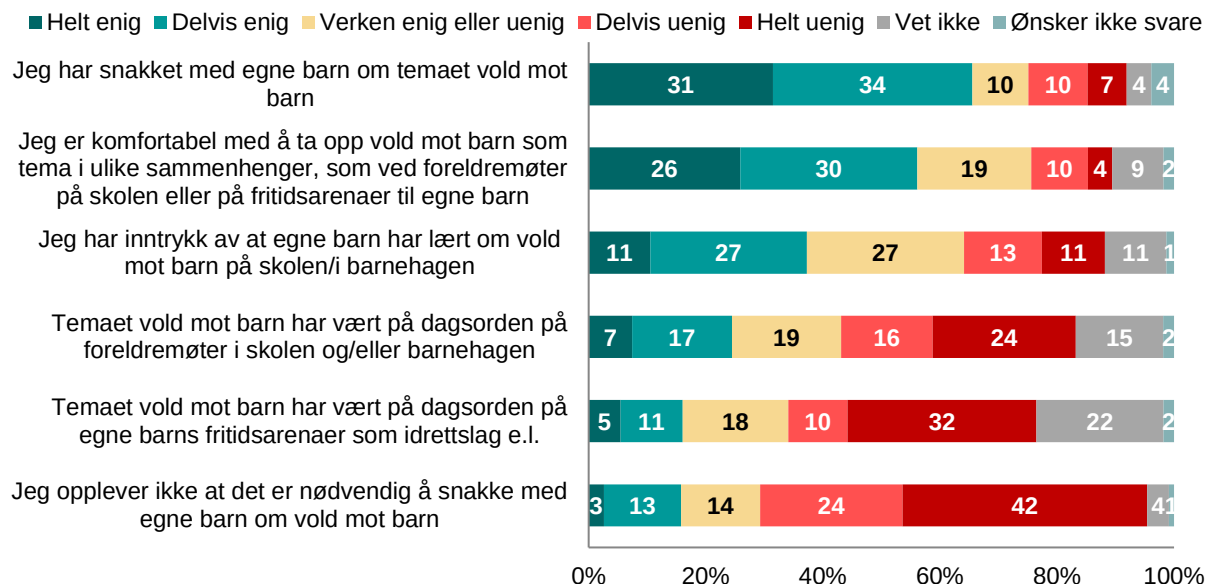
Resultatene viser videre at ressurser som *helsepersonell (lege/helsesøster/kommuneoverlege ol.)* og *skole/barnehage* ikke umiddelbart oppfattes som aktuelle dersom et barn har blitt utsatt for vold i hjemmet, men kanskje vil være mer aktuelle i en forebyggende rolle.

Dette spørsmålet er tilsvarende som i figur 4.9, men tema er byttet fra «seksuelle overgrep mot barn» til «vold mot barn». Mens flest ville kontaktet/anmeldt til politiet dersom de fikk vite at et barn hadde blitt utsatt for seksuelle overgrep, ville flest kontaktet barnevernet ved vold i hjemmet.

5.4 Å snakke om temaet «vold mot barn» med egne barn

Gruppen med hjemmeboende barn i husstanden er bedt om å ta stilling til en rekke påstander om å snakke om temaet «vold mot barn» med egne barn eller å snakke om dette i sammenhenger rundt egne barn. Videre har vi spurt hva som hindrer foreldrene i å ta opp temaet vold mot barn med egne barn, og hva som hjelper/ville hjulpet dem med å ta opp temaet med egne barn.

Figur 5.4 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om å snakke om temaet vold mot barn med egne barn eller å snakke om dette i sammenhenger rundt egne barn? Filter: Kun stilt til gruppen som har hjemmeboende barn (n=300)

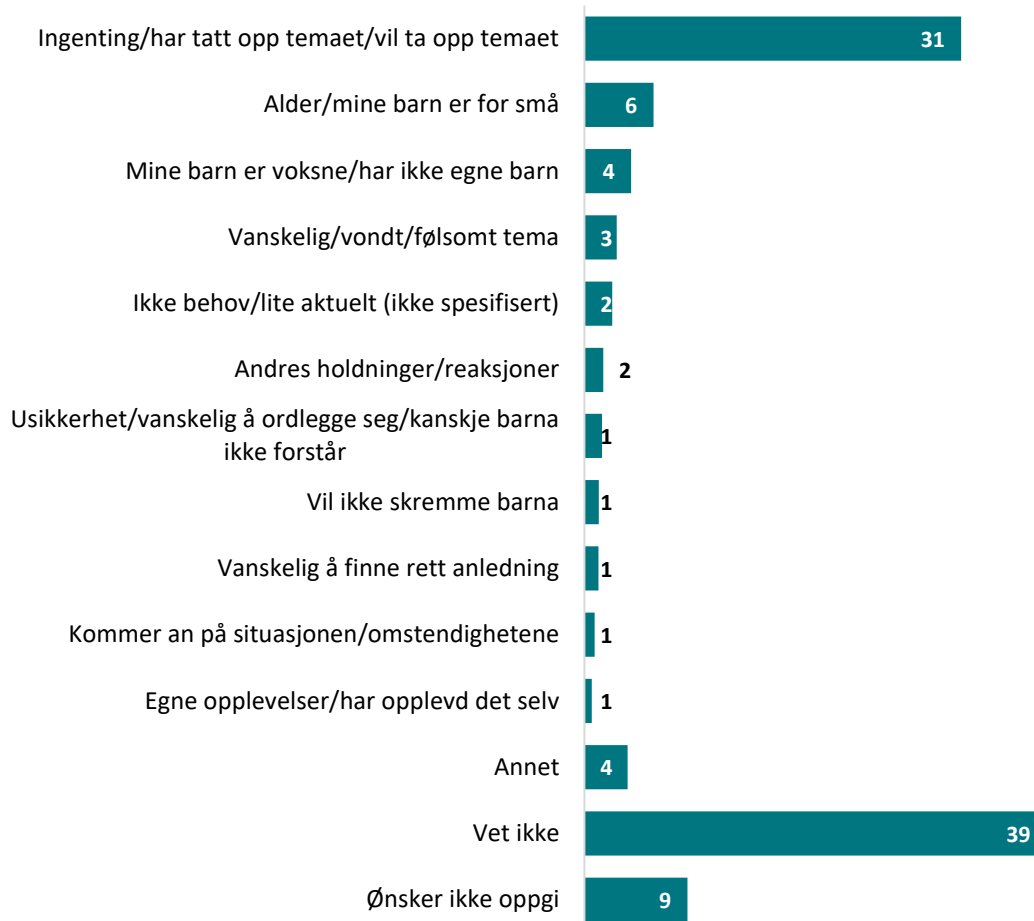
En majoritet (65 %) er enig i utsagnet «Jeg har snakket med egne barn om temaet vold mot barn» (figur 5.4). 16 % er enig og 66 % er uenig i utsagnet «Jeg opplever ikke at det er nødvendig å snakke med egne barn om vold mot barn». Det viser at tematikken oppleves som nødvendig og viktig blant foreldre med hjemmeboende barn. Dette gir Redd Barna et godt utgangspunkt for å dele informasjon og øke kunnskapen om vold mot barn.

Brorparten i gruppen med hjemmeboende barn er enig i at de er komfortable med å ta opp vold mot barn som tema i ulike sammenhenger, som ved foreldremøter på skolen eller på fritidsarenaer til egne barn. Samtidig er 40 % uenig i at vold mot barn har vært på dagsorden på foreldremøter i skolen og/eller barnehagen, og nesten 1 av 4 vet ikke om vold mot barn har vært på dagsorden på egne barns fritidsarenaer.

I figur 5.2 så vi at 9 av 10 i befolkningen er enig i utsagnet «Barn bør lære om vold i skolen.» og at 64 % er enig i at barn bør lære om vold i barnehagen. Det er imidlertid delte meninger om man har inntrykk av at egne barn har lært om vold mot barn på skolen/i barnehagen: 38 % er enig i utsagnet «Jeg har inntrykk av at egne barn har lært om vold mot barn på skolen/i barnehagen», mens 24 % er uenig (figur 5.4).

Utsagnene er tilsvarende som i figur 4.11, men tema er byttet fra «seksuelle overgrep mot barn» til «vold mot barn». Vi finner stor grad av samsvar i hvilke utsagn respondentene hyppig er enig i og hvilke de sjeldnere er enig i på tvers av temaene seksuelle overgrep mot barn og vold mot barn.

Figur 5.5 Hva hindrer deg i å ta opp temaet vold mot barn med egne barn? Filter: Kun stilt til gruppen som har hjemmeboende barn (n=300) Kodet, åpent spørsmål.

«Jeg har ikke reflektert over vold på samme måte som med overgrep. Jeg ønsker å ha åpenhet om dette temaet også, men har snakket mer om overgrep med mine barn.»

«Jeg har snakket med barnet mitt om dette.»

«Jeg er mann, ingen fordel.»

Respondentene med hjemmeboende barn ble bedt om å skrive inn hva som hindrer dem i å ta opp temaet vold mot barn med egne barn i fritekst (figur 5.5). 31 % opplever ikke hindringer i å ta opp dette temaet. 6 % opplever at *barna er for små* og 3 % mener det er et *vanskelig/vondt eller følsomt tema*. 39 % *vet ikke* hva som hindrer dem.

Spørsmålet i figur 5.5 er tilsvarende som i figur 4.12, men tema er byttet fra «seksuelle overgrep mot barn» til «vold mot barn». Vi finner betydelig overlapp i respondentenes svar på tvers av tematikkene.

Figur 5.6 Hva hjelper/ville hjulpet deg med å ta opp temaet vold mot barn med egne barn? Filter: Kun stilt til gruppen som har hjemmeboende barn (n=300) Kodet, åpent spørsmål.

«En informasjonsvideo man kunne sett sammen.»

«Skolen må også her bidra.»

«En samtaleveileder. Foreldrekurs i hvordan ta opp slike ting.»

Respondentene med hjemmeboende barn er videre bedt om å skrive inn hva som hjelper/ville hjulpet dem med å ta opp temaet vold mot barn med egne barn i fritekst (figur 5.6). 12 % har *allerede tatt opp* temaet eller vil ta det opp. 6 % mener *informasjon/veiledning/kunnskap* hjelper/ville hjulpet, og 4 % mener *samarbeid med skole/barnehage eller at temaet først tas opp i skolen/barnehagen* hjelper/ville hjulpet. Flere kvinner (8 %) enn menn (3 %) opplever at informasjon/veiledning/kunnskap hjelper/ville hjulpet.

Halvparten av respondentene *vet ikke* hva de skal svare på dette spørsmålet. Det er med andre ord mange som ikke har reflektert nøyere over hva som hjelper/ville hjulpet dem med å ta opp temaet vold mot barn med egne barn.

Spørsmålet i figur 5.6 er tilsvarende som i figur 4.13, men tema er byttet fra «seksuelle overgrep mot barn» til «vold mot barn». Vi finner stor grad av overlapp i respondentenes svar på tvers av tematikken.

Litteraturliste

Advokatfirma Jahaj (2018) <<https://www.advokatfirmajahaj.no/samtykke-til-delning-av-bilder/>> og Datatilsynet (2019) <https://www.datatilsynet.no/personvern-pa-ulike-omrader/internett-og-apper/bilder-pa-nett/> [Hentdato: 04.12.2020]

Hafstad, G. S. og E.-M. Augusti (red.) (2019), *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år*, NKVTS-rapport nr. 4/2019, Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress

Lov om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven) <<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-15-40>> [Hentdato: 04.12.2020]

Lov om straff (straffeloven) <<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28>> [Hentdato: 04.12.2020]

Løvvik, N. (2015), *Seksuelle overgrep. Kartlegging av befolkningens kunnskap om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn*, Oslo: Ipsos MMI

Steine et al. (2016), «*Langvarig taushet om seksuelle overgrep. Prediktorer og korrelater hos voksne som opplevde seksuelle overgrep som barn*», Oslo: Tidsskrift for Norsk psykologforening

Thoresen, S. og O. K. Hjemdal (Red.) (2014), *Vold og voldtekt i Norge. En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv*, NKVTS-rapport nr. 1/2014, Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress

Vedlegg 1. Beskrivelse av utvalget (uvektet)

Tabell V1. Kjønn, antall og prosent

	Antall	Prosent
Menn	500	50 %
Kvinner	500	50 %
Sum	1000	100 %

Tabell V2. Alder, antall og prosent

	Antall	Prosent
Under 30 år	196	20 %
30–39 år	173	17 %
40–59 år	337	34 %
60 år eller over	294	29 %
Sum	1000	100 %

Tabell V3. Landsdel, antall og prosent

	Antall	Prosent
Oslo	138	14 %
Østlandet uten Oslo	432	43 %
Vestlandet	203	20 %
Midt-Norge	135	14 %
Nord-Norge	92	9 %
Sum	1000	100 %

Tabell V4. Sentralitet, antall og prosent

	Antall	Prosent
Oslo	147	15 %
By med mer enn 50 000 innbyggere	286	29 %
By med mellom 5000 og 50 000 innbyggere	237	24 %
Tettsted	184	18 %
Landsbygd	144	14 %
Annet	2	0 %
Sum	1000	100 %

Tabell V5. Utdanningsnivå, antall og prosent

	Antall	Prosent
Grunnskole	61	6 %
Videregående skole	340	34 %
Universitet/høyskole (lavere grad)	358	36 %
Universitet/høyskole (høyere grad)	241	24 %
Sum	1000	100 %

Tabell V6. Hjemmeboende barn i husstanden

	Antall	Prosent
Ja	300	30 %
Nei	700	70 %
Sum	1000	100 %

Tabell V7. Alderen på hjemmeboende barn i husstanden

	Antall	Prosent
Under 3 år	71	24 %
4-7 år	69	23 %
8-12 år	95	32 %
13-15 år	78	26 %
16-18 år	76	25 %
Over 18 år	45	15 %
Sum	434	100 %

Vedlegg 2. Spørreskjema

20-082867 - REDD BARNA: Kartlegging av befolkningens kunnskaper om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn og vold mot barn

[Standard Screener: DO NOT MODIFY OR TRANSLATE]

YEAR/MONTH. Hva er fødselsdatoen din?

- ☐ ÅR
- ☐ _1910 1910
- ☐ ...
- ☐ _2015 2015
- ☐ MÅNED
- ☐ _1 Januar
- ☐ _2 Februar
- ☐ _3 Mars
- ☐ _4 April
- ☐ _5 Mai
- ☐ _6 Juni
- ☐ _7 Juli
- ☐ _8 August
- ☐ _9 September
- ☐ _10 Oktober
- ☐ _11 November
- ☐ _12 Desember

[Standard Screener: DO NOT MODIFY OR TRANSLATE]

RESP_AGE [Hidden]. Hidden Question - RESP_AGE "this is a dummy question that will hold age"

- ☐ USE RESP_AGE [Hidden] response list

[Standard Screener: DO NOT MODIFY OR TRANSLATE]

QUOTAGERANGE [Hidden]. Hidden Question - QUOTAGERANGE "this is a dummy question that will hold age breaks" for the quotas that should be defined by the PM; it CAN be edited and lines can be added to meet survey objectives.

- ☐ _18_29 "18-29",
- ☐ _30_39 "30-39",
- ☐ _40_49 "40-49",
- ☐ _50_59 "50-59",
- ☐ _60_99 "60-99"

[Standard Screener: DO NOT MODIFY OR TRANSLATE]

RESP_GENDER. Er du mann eller kvinne?

- ☐ _1 Mann
- ☐ _2 Kvinne

[Standard Screener: DO NOT MODIFY OR TRANSLATE]

[PN: If Prefer not to answer is selected, ask NO03REGION1]

QMktSize_NO. Angi hvor du bor ved å velge svar for: Vær oppmerksom på følgende: Dette spørsmålet kan bli oppfattet som personlig. Vi minner deg om at det er helt frivillig å delta, og at svarene dine bare brukes til forskningsformål. Svarene dine blir presentert i samlet form, og ingen av dem kan på noen måte knyttes til deg. Alle data samles inn og behandles i henhold til EUs personvernforordning (GDPR).

- ☐ Postnummer:
- ☐ Poststed:
- ☐ Ønsker ikke å svare

[Standard Screener: DO NOT MODIFY OR TRANSLATE]

[PN: This question is asked outside of the IIS Regional Module. No other region computations are done.]

NO03REGION1. Hvor bor du?

- ☐ _1 Viken (Østfold, Akershus, Buskerud)
- ☐ _2 Oslo
- ☐ _3 Innlandet (Hedmark, Oppland)
- ☐ _4 Vestfold og Telemark
- ☐ _5 Agder (Aust-Agder, Vest-Agder)
- ☐ _6 Rogaland
- ☐ _7 Vestland (Hordaland, Sogn og Fjordane)
- ☐ _8 Møre og Romsdal
- ☐ _9 Trøndelag
- ☐ _10 Nordland
- ☐ _11 Troms og Finnmark

QAgreement

[PROG SA]

Gjennom denne undersøkelsen får du spørsmål om din kunnskap og holdninger til seksuelle overgrep mot barn og vold mot barn. Svaralternativet «ønsker ikke svare» vil være mulig for deg å velge, om det er tilfellet. Ipsos gjennomfører undersøkelsen for Redd Barna. Formålet er å kartlegge befolkningens kunnskaper om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn og vold mot barn. Redd Barna skal bruke resultatene i sitt forebyggende arbeid mot seksuelle overgrep mot barn og vold mot barn.

Deltakelsen er helt frivillig, og du kan når som helst trekke ditt samtykke. Dine svar i denne undersøkelsen vil bli aggregert med alle andre deltakeres svar og fremstilt gjennom en analyserapport. Dine personlige data vil ikke bli lagret/oppbevart lenger enn 12 måneder.

Aksepterer du innsamlingen av denne type data?

1. Ja, jeg godtar
2. Nei, jeg godtar ikke [SCREEN OUT]

INSERT INFO PAGE

Denne undersøkelsen er todelt. Del 1 handler om befolkningens kunnskaper og holdninger til seksuelle overgrep mot barn, og kjennskap til tiltak/forebyggende arbeid knyttet til dette. Del 2 handler om vold mot barn. Undersøkelsen utføres for Redd Barna som skal bruke resultatene i sitt forebyggende arbeid mot seksuelle overgrep mot barn og vold mot barn. Undersøkelsen tar ca. 13-15 minutter å besvare.

Svarene dine behandles konfidensielt og Ipsos garanterer at ingen svar i undersøkelsen vil kunne knyttes til enkeltpersoner

INSERT INFO PAGE

Først har vi behov for litt bakgrunnsinformasjon om deg og din familie for senere analyser av resultater.

Qbosted

[PROG: SA]

Bor du i...?

1. Oslo
2. By med mer enn 50.000 innbyggere
3. By med mellom 5.000 og 50.000
4. Tettsted
5. Landsbygd
6. Annet

Qdem_hbarn

[PROG: SA, OPEN NUMERIC]

Er det hjemmeboende barn eller ungdom i husstanden? I tilfelle, hvor mange?

1. Ja, skriv inn antall: [OPEN NUMERIC]
2. Nei, ingen hjemmeboende barn eller ungdom i husstanden. [EXCLUSIVE]

Qdem_aldb

[PROG: MA, ONLY ASK IF Qdem_hbarn= CODE 1]

Hva er alderen på barnet/barna?

RESPONDENT INSTRUCTION: Flere svar mulig

1. 0 år
2. 1 år
3. 2 år
4. 3 år
5. 4 år
6. 5 år
7. 6 år
8. 7 år
9. 8 år
10. 9 år
11. 10 år
12. 11 år
13. 12 år
14. 13 år
15. 14 år
16. 15 år
17. 16 år
18. 17 år
19. 18 år
20. 19 år
21. 20 år+

Q Utdanning

[PROG: SA (EDUCATION)]

Hva er din høyeste fullførte utdanning?

1. Grunnskole (Inntil 8 års skolegang)
2. Ungdomsskole (9-10 års skolegang)
3. Videregående skole / Gymnasnivå (11-13 års skolegang)
4. Høyskole / Universitet, lavere grad (1-3 år)
5. Høyskole / Universitet, høyere grad (4 år eller mer)

INSERT INFO PAGE

Del 1. Denne delen handler om kunnskaper og holdninger til seksuelle overgrep mot barn, og kjennskap til tiltak/forebyggende arbeid knyttet til dette.

Q1

[PROG: SA PER ROW]

Under følger ulike handlinger overfor barn som du bes ta stilling til.

Mener du det er overgrep, at det er tvil om det er overgrep eller ikke, eller mener du det ikke er overgrep?

ROW

1. Vise bilder med pornografisk innhold til en 14-15 åring
2. Vise bilder med pornografisk innhold til en 5-8 åring
3. At foreldre viser seg naken foran egne barn, for eksempel på badet
4. Forsøke å overtale barn til å sende nakenbilde av seg selv på nett
5. Dele nakenbilder som ungdom har lagt ut av seg selv på nett
6. Forsøke å overtale et barn under 16 år til en seksuell handling
7. Beføle en 15-åring som samtykker
8. Beføle en 10-åring
9. Beføle en 4-åring
10. Samleie med 15-åring som samtykker
11. Seksuell handling når begge er 14 år

COLUMN

1. Overgrep
2. Tvil om overgrep eller ikke
3. Ikke overgrep
4. Kan ikke svare
5. Ønsker ikke oppgi

Q2

[PROG: SA]

Det er samling på treningsleir, korpstur, skoletur eller lignende der barna og de voksne kjenner hverandre fra før.

Hvor enig eller uenig er du i at det er greit at barn sover alene på rom med voksen instruktør/trener/lærer i en slik sammenheng?

1. Helt enig
2. Delvis enig
3. Verken enig eller uenig
4. Delvis uenig
5. Helt uenig
6. Vet ikke
7. Ønsker ikke oppgi

Q3

[PROG: MA. RESPONDENT MAY ANSWER UP TO THREE ALTERNATIVES]

Merk av de tre personene du tror oftest har utført seksuelle overgrep mot barn eller ungdom i Norge. Med seksuelle overgrep mener vi seksuelt motivert handling eller oppførsel overfor et barn eller en ungdom.

RESPONDENT INSTRUCTION: Inntil tre svar mulig

1. Mor
2. Far
3. Andre voksne i familien, inkludert stemor eller stefar
4. Søskene eller stesøsken
5. Voksne barn/ungdom treffer på idrett eller fritidsaktiviteter
6. Ansatte i skole eller barnehage
7. Jevnaldrende venner eller kjente
8. Eldre venner eller kjærester (ikke voksne)
9. Personer barn/ungdom har møtt digitalt eller på internett
10. Personer som er ukjente for offeret
11. Ingen av disse [EXCLUSIVE]
12. Vet ikke [EXCLUSIVE]
13. Ønsker ikke oppgi [EXCLUSIVE]

Q4

[PROG: SA PER ROW]

Ta utgangspunkt i de seksuelle overgrepene som skjer i Norge. Tror du det er meget vanlig, ganske vanlig, lite vanlig eller ikke vanlig i det hele tatt at en overgriper er ...?

ROW

1. mann
2. kvinne
3. under seksuell lavalder

COLUMN

1. Meget vanlig
2. Ganske vanlig
3. Lite vanlig
4. Ikke vanlig i det hele tatt
5. Vet ikke
6. Ønsker ikke oppgi

Q5

[PROG: MA. RESPONDENT MAY ANSWER UP TO THREE ALTERNATIVES]

Merk av de tre stedene eller sammenhengene du tror seksuelle overgrep mot barn eller ungdom oftest skjer.

RESPONDENT INSTRUCTION: Inntil tre svar mulig

1. På offentlig sted, for eksempel park, gate og lignende
2. Hjemme
3. På privat fest
4. På fritidsklubb
5. I religiøse miljøer
6. I speidern, kor eller korps
7. I idrettslag
8. Ved overnatting med idrettslag, foreninger, religiøse miljøer eller lignende
9. Ved overnatting hos familie eller venner
10. Digitalt / på internett
11. Ingen av disse [EXCLUSIVE]
12. Vet ikke [EXCLUSIVE]
13. Ønsker ikke oppgi [EXCLUSIVE]

Q6

[PROG: SA]

Tror du det er mest utbredt at seksuelle overgrep skjer mot gutter, jenter eller tror du der er like utbredt?

1. Gutter
2. Jenter
3. Det er like utbredt
4. Vet ikke
5. Ønsker ikke oppgi

Q7

[PROG: SA]

Ta utgangspunkt i barna som utsettes for seksuelle overgrep i Norge. Hvor gamle tror du de fleste barna er når de blir utsatt for seksuelt overgrep for første gang?

1. Under 6 år
2. 6-9 år
3. 10-12 år
4. 13-16 år
5. Vet ikke
6. Ønsker ikke oppgi

Q8

[PROG: SA PER ROW]

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om seksuelle overgrep mot barn?

ROW

1. Seksuelle overgrep mot barn skjer mye oftere enn man får vite om
2. Seksuelle overgrep mot jenter er mer alvorlig enn seksuelle overgrep mot gutter
3. Å snakke om seksuelle overgrep gjør barn redde
4. Å snakke med barn om seksuelle overgrep gjør at de finner på historier som ikke er sanne
5. Jeg vet godt hva jeg skal gjøre hvis jeg har mistanke om seksuelle overgrep mot et barn
6. Barn som utsettes for seksuelle overgrep holder det ofte hemmelig
7. Barn blir ofte ikke trodd hvis de forteller om seksuelle overgrep
8. Å oppleve seksuelle overgrep kan føre til alvorlige fysiske og psykiske skader
9. Oppmerksomhet om seksuelle overgrep skaper ofte unødig mistenksomhet mot uskyldige voksne
10. Barn bør lære om hva et seksuelt overgrep er i skolen
11. Barn bør lære om hva et seksuelt overgrep er i barnehagen
12. Barn i Norge vet hva et seksuelt overgrep er

COLUMN

1. Helt enig
2. Delvis enig
3. Verken enig eller uenig
4. Delvis uenig
5. Helt uenig
6. Vet ikke
7. Ønsker ikke oppgi

Q9

[PROG: SA, OPEN TEXTBOX]

Hvis du får vite at et barn har blitt utsatt for seksuelle overgrep, hva ville du da gjøre?

Skriv inn: [OPEN TEXTBOX]

Vet ikke [EXCLUSIVE]

Ønsker ikke oppgi [EXCLUSIVE]

Q10

[PROG: SA]

Kjenner du personlig noen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn?

1. Ja, én
2. Ja, flere
3. Nei, ingen
4. Vet ikke
5. Ønsker ikke oppgi

Q11

[PROG: SA PER ROW, ONLY ASK IF Qdem_hbarn= CODE 1]

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om å snakke om temaet «seksuelle overgrep» med egne barn eller å snakke om dette i sammenhenger rundt egne barn?

ROW

1. Jeg har snakket med egne barn om temaet seksuelle overgrep
2. Jeg opplever ikke at det er nødvendig å snakke med egne barn om seksuelle overgrep
3. Jeg har inntrykk av at egne barn har lært om seksuelle overgrep på skolen/i barnehagen
4. Temaet seksuelle overgrep har vært på dagsorden på foreldremøter i skolen og/eller barnehagen
5. Temaet seksuelle overgrep har vært på dagsorden på egne barns fritidsarenaer som idrettslag e.l.
6. Jeg er komfortabel med å ta opp seksuelle overgrep som tema i ulike sammenhenger, som ved foreldremøter på skolen eller på fritidsarenaer til egne barn

COLUMN

1. Helt enig
2. Delvis enig
3. Verken enig eller uenig
4. Delvis uenig
5. Helt uenig
6. Vet ikke
7. Ønsker ikke oppgi

Q12

[PROG: SA, OPEN TEXTBOX, ONLY ASK IF Qdem_hbarn= CODE 1]

Hva hindrer deg i å ta opp temaet seksuelle overgrep med egne barn?

Skriv inn: [OPEN TEXTBOX]

Vet ikke [EXCLUSIVE]

Ønsker ikke oppgi [EXCLUSIVE]

Q13

[PROG: SA, OPEN, ONLY ASK IF Qdem_hbarn= CODE 1]

Hva hjelper/ville hjulpet deg med å ta opp temaet seksuelle overgrep med egne barn?

Skriv inn: [OPEN TEXTBOX]

Vet ikke [EXCLUSIVE]

Ønsker ikke oppgi [EXCLUSIVE]

INSERT INFO PAGE

Del 2. Denne delen handler om kunnskaper og holdninger om vold mot barn, og kjennskap til tiltak/forebyggende arbeid knyttet til dette.

Q14

[PROG: SA, OPEN NUMERIC. RESPONDENT MAY WRITE NUMBER BETWEEN 0 AND 100]

Ta utgangspunkt i alle barn i Norge. Hvor stor andel av disse tror du opplever fysisk vold fra voksne omsorgspersoner i hjemmet?

For eksempel: Mener du det er 1 % skriver du 1, mener du det er 15 % skriver du 15 eller mener du det er 50 % skriver du 50 mv.

Skriv inn andel i prosent: [OPEN NUMERIC. ANSWER MUST BE BETWEEN 0 AND 100]

Vet ikke [EXCLUSIVE]

Ønsker ikke oppgi [EXCLUSIVE]

Q15

[PROG: SA, OPEN TEXTBOX]

Hvis du får vite at et barn har blitt utsatt for vold i hjemmet, hva ville du da gjøre?

Skriv inn: [OPEN TEXTBOX]

Vet ikke [EXCLUSIVE]

Ønsker ikke oppgi [EXCLUSIVE]

Q16

[PROG: SA PER ROW]

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om vold mot barn?

ROW

1. Vold mot barn skjer mye oftere enn man får vite om
2. Vold mot jenter er mer alvorlig enn vold mot gutter
3. Å snakke om vold gjør barn redde
4. Å snakke med barn om vold gjør at de finner på historier som ikke er sanne
5. Jeg vet godt hva jeg skal gjøre hvis jeg har mistanke om at et barn opplever vold hjemme
6. Barn som opplever vold holder det ofte hemmelig
7. Barn blir ofte ikke trodd hvis de forteller at de opplever vold hjemme
8. Å oppleve vold som barn kan føre til alvorlige fysiske og psykiske skader
9. Oppmerksomhet om vold mot barn skaper ofte unødig mistenksomhet mot uskyldige voksne
10. Barn bør lære om vold i skolen
11. Barn bør lære om vold i barnehagen
12. Barn i Norge vet hva vold er.

COLUMN

1. Helt enig
2. Delvis enig
3. Verken enig eller uenig
4. Delvis uenig
5. Helt uenig
6. Vet ikke
7. Ønsker ikke oppgi

Q17

[PROG: SA PER ROW, ONLY ASK IF Qdem_hbarn= CODE 1]

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om å snakke om temaet vold mot barn med egne barn eller å snakke om dette i sammenhenger rundt egne barn?

ROW

1. Jeg har snakket med egne barn om temaet vold mot barn
2. Jeg opplever ikke at det er nødvendig å snakke med egne barn om vold mot barn
3. Jeg har inntrykk av at egne barn har lært om vold mot barn på skolen/i barnehagen
4. Temaet vold mot barn har vært på dagsorden på foreldremøter i skolen og/eller barnehagen
5. Temaet vold mot barn har vært på dagsorden på egne barns fritidsarenaer som idrettslag e.l.
6. Jeg er komfortabel med å ta opp vold mot barn som tema i ulike sammenhenger, som ved foreldremøter på skolen eller på fritidsarenaer til egne barn

COLUMN

1. Helt enig
2. Delvis enig
3. Verken enig eller uenig
4. Delvis uenig
5. Helt uenig
6. Vet ikke
7. Ønsker ikke oppgi

Q18

[PROG: SA, OPEN TEXTBOX, ONLY ASK IF Qdem_hbarn=CODE 1]

Hva hindrer deg i å ta opp temaet vold mot barn med egne barn?

Skriv inn: [OPEN TEXTBOX]

Vet ikke [EXCLUSIVE]

Ønsker ikke oppgi [EXCLUSIVE]

Q19

[PROG: SA, OPEN TEXTBOX, ONLY ASK IF Qdem_hbarn= CODE 1]

Hva hjelper/ville hjulpet deg med å ta opp temaet vold mot barn med egne barn?

Skriv inn: [OPEN TEXTBOX]

Vet ikke [EXCLUSIVE]

Ønsker ikke oppgi [EXCLUSIVE]

Vedlegg 3. Hovedfunn og figurer fra kartleggingen fra 2015

Under følger en oppsummering med hovedfunn (Boks V3.1) og utvalgte figurer fra kartleggingen av befolkningens kunnskap om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn fra 2015 hvor like spørsmål/påstander ble stilt både i årets undersøkelse (2021) og i 2015-undersøkelsen.²⁴ Dvs. det er til en viss grad mulig å sammenligne resultater i 2015 og 2021 fra de utvalgte figurene under forbehold om endret datainnsamlingsmetode.

Boks V3.1 Hovedfunn fra kartlegging av befolkningens kunnskap om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn (2015)

Målet med undersøkelsen var å danne et bilde av nordmenns virkelighetsoppfatning når det kommer til seksuelle overgrep mot barn. Kartleggingen ble gjennomført som telefonundersøkelse i perioden 26. november til 12. desember 2014. Det ble intervjuet et landsrepresentativt utvalg av den norske befolkningen bestående av 1005 personer.

Hovedfunn:

De aller fleste kjenner til at den seksuelle lavalder i Norge er 16 år. De aller fleste er også enig i at lavalderen er på et passe nivå.

De som personlig kjenner noen som er utsatt for seksuelle overgrep som barn har en mer korrekt virkelighetsoppfatning enn de som ikke kjenner noen. Det samme gjelder blant de som tror seksuelle overgrep mot barn er vanlig i dag.

Generelt viser resultatene at den oppfattede graden av alvorlighet for de nevnte situasjonene/handlingene er fallende når den utsattes alder øker. Resultatene viser og en omvendt sammenheng mellom oppfatninger av grad av alvorlighet og hyppighet. Jo mer alvorlig situasjonen defineres, jo sjeldnere tror folk at det skjer.

Oppfatningen i befolkningen er at seksuelle overgrep vanligvis blir begått av menn. Vi ser videre at personer som er kjent for den utsatte fra før oppfattes som en mer vanlig overgriper, enn personer som ikke er kjent for det utsatte barnet fra før.

Flest tror det er vanlig at seksuelle overgrep mot barn skjer på internett, nesten like mange tror det er vanlig at seksuelle overgrep mot barn skjer i hjemmet. I speideren, på offentlig sted eller i kor/ korps oppleves som de stedene befolkningen oppfatter som minst vanlige steder og sammenhenger der det skjer seksuelle overgrep mot barn

Virkelighetsoppfatningen i befolkningen pr. 2014 tilsier at man tror barn og ungdom i alderen 13-18 år er de vanligste utsatte for seksuelle overgrep, og at man tror det er langt mer vanlig at seksuelle overgrep skjer mot jenter enn mot gutter. Allikevel vil vi si frekvensen er høy for begge kjønn. Det er grunn til å tro at det er en manglende erkjennelse eller manglende kunnskap i befolkningen om i hvilken alder barn blir utsatt for seksuelle overgrep, men at det er kjent at flere jenter enn gutter blir utsatt for slike overgrep.

De aller fleste er enig i påstanden «seksuelle overgrep mot barn skjer mye oftere enn man får vite om.» Resultatet indikerer at en informasjonskampanje med fokus på åpenhet rundt seksuelle overgrep mot barn vil sannsynligvis ha god forankring i befolkningen.

To av tre tror det er vanlig at seksuelle overgrep mot barn og ungdom under 18 år skjer i dag. Det er en klar sammenheng mellom de som personlig kjenner én eller flere som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn og de som tror seksuelle overgrep mot barn og ungdom under 18 år er vanlig i dag.

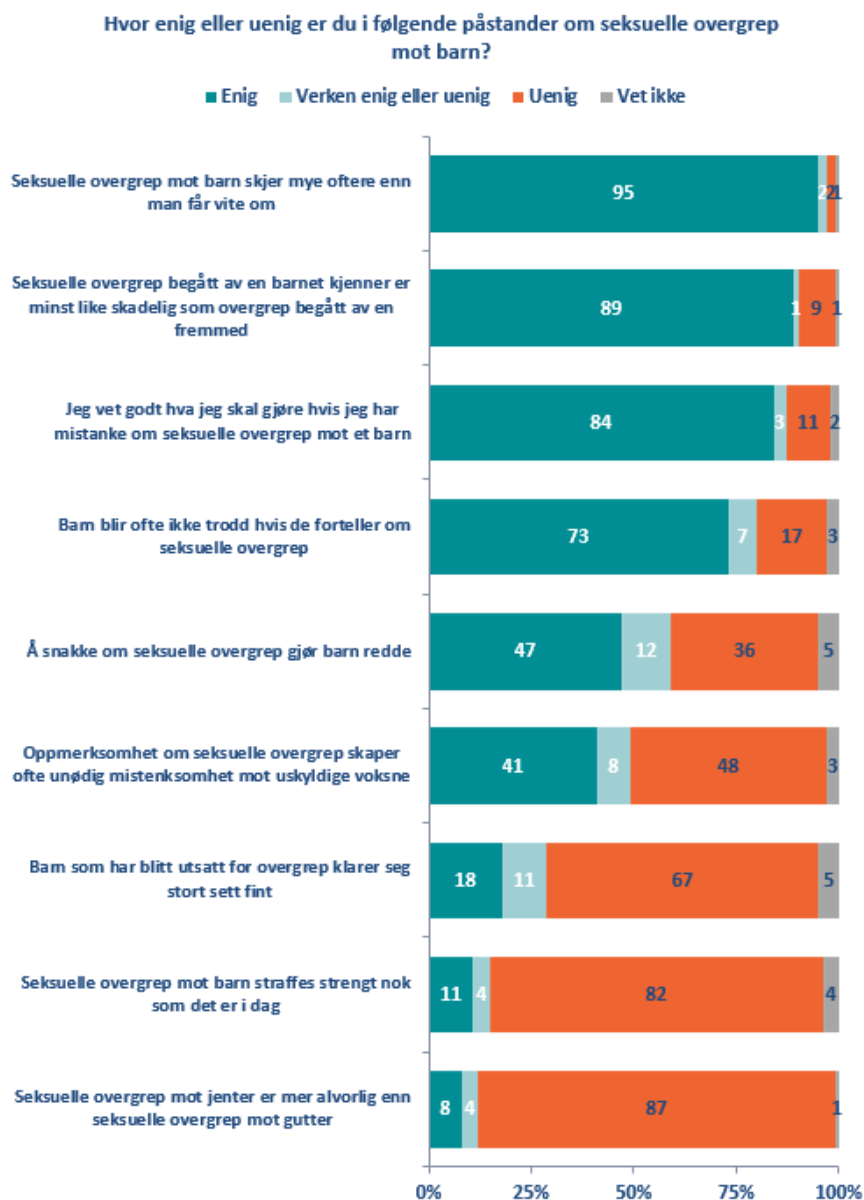
Melde fra til politiet og barnevernet kommer øverst på listen når vi spør om hva folk ville gjøre dersom de fikk vite at et barn var blitt utsatt for seksuelle overgrep. De samme aktørene kommer øverst når vi spør om hvem man kan henvende seg til for at barnet skal få hjelp.

Omtrent halvparten av Norges befolkning kjenner personlig én eller flere som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn.

²⁴ Løvvik, N. (2015), [*Seksuelle overgrep. Kartlegging av befolkningens kunnskap om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn*](#), Oslo: Ipsos MMI.

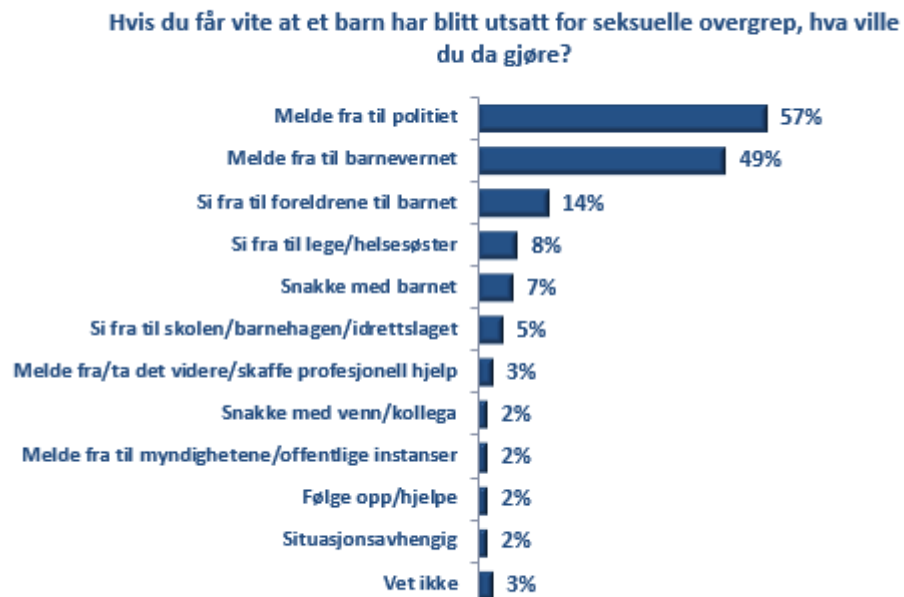
Figur fra 2015 til sammenligning med figur 4.8 (2021)

Figur 9 Holdninger til seksuelle overgrep mot barn (N=1005)

Figur fra 2015 til sammenligning med figur 4.9 (2021)

Figur 11 Hjelp hvis utsatt¹² (N=1005)

Figur fra 2015 til sammenligning med figur 4.10 (2021)

Figur 13 Personlig kjennskap (N=1005)

Vedlegg 4. Feilmarginer

Feilmarginer i rent lotterisk utvalg

Antall observasjoner	Prosentresultat							
	5/95	10/90	15/85	20/80	25/75	30/70	40/60	50/50
20	8.6	12.0	14.2	16.0	17.4	18.3	19.6	20.0
50	6.2	8.5	10.1	11.3	12.2	13.0	13.9	14.1
75	5.0	6.9	8.2	9.2	10.0	10.6	11.3	11.5
100	4.4	6.0	7.1	8.0	8.7	9.2	9.8	10.0
150	3.6	4.9	5.8	6.5	7.1	7.5	8.0	8.2
200	3.1	4.2	5.0	5.7	6.1	6.5	6.9	7.1
250	2.8	3.8	4.5	5.1	5.5	5.8	6.2	6.3
300	2.5	3.5	4.1	4.6	5.0	5.3	5.7	5.8
400	2.2	3.0	3.6	4.0	4.3	4.6	4.9	5.0
500	1.9	2.7	3.2	3.6	3.9	4.1	4.4	4.5
600	1.8	2.5	2.9	3.3	3.5	3.7	4.0	4.1
700	1.6	2.3	2.7	3.0	3.3	3.5	3.7	3.8
800	1.5	2.1	2.5	2.8	3.1	3.2	3.5	3.5
900	1.5	2.0	2.4	2.7	2.9	3.1	3.3	3.3
1000	1.4	1.9	2.3	2.5	2.7	2.9	3.1	3.2
1200	1.3	1.7	2.1	2.3	2.5	2.6	2.8	2.9
1400	1.2	1.6	1.9	2.1	2.3	2.4	2.6	2.7
1600	1.1	1.5	1.8	2.0	2.2	2.3	2.4	2.5
2000	1.0	1.3	1.6	1.8	1.9	2.0	2.2	2.2
3000	0.8	1.1	1.3	1.5	1.6	1.7	1.8	1.8

Prosentresultatet pluss/minus feilmarginen i tabellen angir et såkalt 95% konfidensintervall som er slik at vi med 95% sikkerhet kan si at det dekker det sanne resultat (forutsatt at målefeil og systematiske feil ikke forekommer).